

Aksel ja Valpuri, by Adam Oelenschläger

The Project Gutenberg EBook of Aksel ja Valpuri, by Adam Oelenschläger This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Aksel ja Valpuri Murhenäytelmä viidessä näytöksessä

Author: Adam Oelenschläger

Translator: J. Enlund

Release Date: October 28, 2006 [EBook #19650]

Language: Finnish

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK AKSEL JA VALPURI ***

Produced by Tapio Riikonen

AKSEL JA VALPURI

Murhenäytelmä viidessä näytöksessä

Kirj.

ADAM OEHLENSCHLÄGER

Suomentanut J. Enlund

Otava, Helsinki, 1895.

Henkilöt:

HAKON HERDEBRED, Norjan kuningas. REINEN SIGURD, hänen hovipäällikkönsä. AKSEL THORDINPOIKA, hänen heimolaisensa. VALPURI, Akselin morsian. WILHELM, hänen ystävänsä. ERLAND, arkkipiispa. KNUUTI, mustaveli. Vanha BJÖRN, Nuori ENDRID. KOLBEIN ja useampia SOTUREITA. Eräs VIHOLLISSOTURI seuroineen. GOTTFRID, Wilhelmin asepalvelija. KUNINGATAR THORA rouvineen ja neitoineen. Sotureita. Munkkeja.

Aika: v. 1162.

Tapahtumapaikka: Kristuksenkirkko Nidarosissa. Kummallakin puolella kammiohautoja; keskellä laattiaa Harald Gillen hautakivi. Etualalla kaksi jykevää pylvästä, jotka kupua kannattavat; vasempaan on kolme ristiä piirretty, oikeassa on merkki AV sinisirkkusilla seppelöitynä. Kaukana peräalalla pääalttari. Alttaritaulun päällä kultainen arkku, jota päivä kuorin monivärisistä akkunoista valaisee. Käytävän keskikohdalla kynttiläkruunu.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Aksel. Wilhelm.

WILHELM. Tää Trondhjemin siis kuuluisa on kirkko, Jonk' ompi itse Roomaan maine mennyt.

AKSEL. Kehuiko liioin?

WILHELM. Ei.

AKSEL. Mi templi!

WILHELM. Dovre Kuvuiksi korkeoiksi koveroitu.

AKSEL. On pyhän rauhaisuuden asemani Ja hartautta saattaa sydämeen,

WILHELM. Kuink' oiva näky, keskikäytävästä Kun alttaria kohden katsoo.

WILHELM. Ovatko joskus vielä kuninkaat Sen partaa leikanneet ja kynsiä?

AKSEL. Messu On kuorissa jo aljettu, ja kuule, Etäinen aamuveisu kuinka soi Ja kaikuu kirkon kaarroksissa. Kovin Tiukasti keltavahakynttilät ne Valostaa vaskikruunustansa. Niinpä Suruiseen sydämeenkin toivo tuikkaa. Oi, näky kaunis! Nuori aamukoi Kun hohtaa läpi kaunovärisen Itäisen ikkunan. Oi, terve, päiväyt! Herätät kaikki lapsuuteni muistot.

WILHELM. Ja mitä merkitsee tuo kulta-arkku YI' alttarin?

AKSEL. Se pyhän Olavin On arkku.

WILHELM. *Sekö* Olavin on arkku?

AKSEL. Se. Siinä hurskahasti säilytellään Tän Pohjan pyhimyksen pyhät jätteet.

AKSEL. Ei; Harald Haarderaade huomasi, että Ei sovi pyhän ruumiin juhlallista Lepoa häiritä; hän mereen arkun Avaimet heitti. Hiljaa rauhassaan Nyt jalon pyhimyksen multa lepää.

WILHELM (katselee pylväitä). Oi, pyhä Innosents, kuink' oivat pylväät! Vahvemmat niill' on niskat, selkäpiit, Kuin meillä; uljailevat vielä silloin Kuin meidän ovat luumme aikoja Jo turpeen alla uupuneina maanneet. Mut mitä merkitsee nuot ristit tuossa?

AKSEL. Pylvästä toista, Wilho, katsokaamme!

WILHELM. Vaan sano ensin, mitä ristit tuossa.

AKSEL. Ne ovat Haarderaade, Olav' Kyrre Ja Mauno kuninkaiden mittamerkit. Mut, Wilho, tuota toista katsokaamme!

WILHELM. No, mitä siinä?

AKSEL. Merkki vähäisempi; Ei likimainkaan minkään urhon mitta, Vaan viidentoista vanhan tyttösen; Ei kiveen hakattuna, puitteisiin Vaan hienoin viivoin pintaan piirretty.

WILHELM. Valpuris mitta?

AKSEL. Varro, varro vähän! Suo viivytellen ihailustani Mun enentää.

WILHELM. Ja milloin piirsit sen?

AKSEL. Viis vuotta sitte, jolloin Jumalaa Rukoilemaan ma tulini templiin sekä Hyvästit lemmelleni sanomaan Ja isänmaalle. -- Kuollut Valpurin Ol' äiti äskeni; Valpur luostariss' ol' Lukua, ompelua oppiakseen. Hän viidentoista vanha oli vaan, Mut, veikkonen, täys sielu enkelinä Jo silmän sinitaivahasta hymys. Ol' aamu varhainen kun tänne tulini. Kuningas Eisten oli päivää ennen Otettu vangiksi, julman surman saanut. Mua kauhu karkotti pois Norjan maasta. Maan miesten kesken raju riita riehui. Mun riehui rinnassani rakkaus. Ma Herraa rukoelin häätämään Tuot' tulta, joka, vaikka viaton, Mut toki rikollisena, leimusi Mun kaunokaista orpanaani kohtaan. Ma rukoilin ja rukoillessani aukes Tuoll' ovi luostarin, mist' aina messuun Anihartaat nunnat tänne tulevat. Tuloa varhaista ma kummastelin. Mut, ah, niissä yks ol' ainoa, jota ei Viel' oltu joukkoon vihitty ja jonka Suloa huntu säälimättä vielä Ei peittänyttä. Luontevasti musta Pukunsa sorjan vartalonsa verhoi. Hiuspalmikkonsa silkinhienoiset Ain' alas hartioille riippuivat. Hän mua ei nähnyt; polvilleen hän lankes, Ah, tähän, äitivainaan haudan ääreen, Kohotti pyöreät käs'vartensa ja Kätensä kauniit, hartaast' anoen: "O, Herra, rakkauden' sammuta! Tue, äiti, tyttäresi puhtautta." Nyt unhotin mä pyhän Olavin Ja pyhät kaikki, itse taivaan, sillä Mun Valpurissan' taivas ilmestyi. En lemmestäni lausunut viel' ollut. Pariksi meitä tosin sanottiin Jo lapsuudessa -- pilan vuoksi, sillä Se sulo impi, Wilho, kallis ol' Jo silloin poikosenkin sydämelle. Ma rakkauden rohkeutta täynnä Nyt liekkivänä lähestyin, ja vaarat Jo kaikki kadonneiksi näyttivät. Mun jalkoihini lohikäärmeen lailla Lamahtui kohtaloni; uljaasti, Kuin pyhä Mikael, sen päällä seisoin, Ja kohden taivasta kun lentimillä Ihailukseni ylös kohosivat, Mä keihään pedon selkään syöksin. Näin Luo Valpurin ma astuin. Vasenkätteni Ma kiersin siron vartalonsa ympär' Ja oikealla vedin miekkani ja Nimessä kaikkein pyhäin vannoin: Valpur On Aksel Thordinpojan morsian Jo päällä maan, tai tuolla taivaass'.

WILHELM. Mun aimo veikkon'!

AKSEL. Amen, Valpur vavahti: "Sa vannoit, Aksel? Eikö uskontoa, Tapoja vastaan ole lempemme?"

Samaahan sukua me olemme. Semmoista naimist' eikö kirkko kiellä? Ja äitimme, -- he kuolinvuoteellansa Eivätkö vakavasti pyytäneet Meit' estämähän tunteitamme. Meille Surua vaan ja surmaa ennustettiin, Jos vastoin neuvojansa tekisimme. Kas äitejämme hautakivillään! Päät nykyyksissä, itkein säälivät, Syvästi surkuttelevat he meidän, Lastensa, kovaa kohtaloa!" Wilho! Mä silloin piirsin merkit pylvääseen Ja jälleen vannoin: paavin luvan tuon Ma, taikk' en koskaan -- koskaan enää palaa.

WILHELM. Kuink' onnellista olla määrän päässä, Varattu kaikella, mit' ennen puuttui. Nyt nimimerkkejäsi katsokaamme!

AKSEL. Niin, ensi ennustus se mulle olkoon.

(Menee pylvästä kohden ja havaitsee kukkaseppeleen.)

Oi, Wilho, Wilho! Valpur uskollinen On mulle; taivas niin ei sininen, Kuin kukat tuossa.

(Syleilee ystäväänsä.)

WILHELM. Oi sua onnellista, Kun rakastat ja olet rakastettu.

AKSEL. Nyt malttavainen ole Akselille. Äl' inho, veikko, hänen hellyyttänsä. Pian on hän onnellinen, sitte nauttii Hän elämäänsä kera Valpurin Ja jalon Wilho veikon. Kanssan' Norjaan Sa tulit tutustumaan Pohjan luontoon; Sun kaikki tulee nähdä, mutta, Wilho, Pohjoinen ompii rakkauskin; naista Arvossa pitämään on Pohjan urhost' Etelämaiden ritar' oppinut. Tapoja, mieltä Pohjan tutkia Jos tahdot, tulee rakkaudestamme Sun alkaa.

WILHELM. Lemmi, veikko, uneksi Ja onnellinen ollos! Rehellisen Sa Saksalaisen ystäväkses otit, Ja tosimyötätuntoisuutta tapaat Sa aina tässä rinnassa.

AKSEL. Sen tiedän. Odinin joukko milloin jakaantui, Jäi kielen juuri toki eheäksi Ja mielenlaatumme, ja niinpä tulee Siis Gotilaisten ja Germanilaisten Ain' ystävinä olla.

WILHELM. Yhtä uljas Ritari olit Henrik Leijonan Sä retkillä, kuin uskollinen sulho Sa luona lemmenmuistojesi olet. Nyt rakkautes seuraan sinut jätän Ja laivaan väelle käskyj' antamaan Mä riennän.

AKSEL. Minäkin --

WILHELM. Ei, esteitä On sulla. Vallita mun anna vaan. Nyt kiitos kauniin kirkon näytännestä! Penkissä tuoll' on matkasauvan vieress' Se pyhiinvaeltajankaappu, jossa Pukeutuneena aiot ensikerran Taas Valpurisi nähdä. Siihen iloon Nyt jääös; laivassa taas tapaat minut.

AKSEL. Kuninkaan linnaan sinut saatan, jahka --

WILHELM. Ma piispaa ensin tervehtäisin; -- vaan Ei siihen kiire, lemmen kiire on.

(Menee.)

AKSEL. Sa kunnon Wilho, kelpo Saksalainen! Valio ystäv', uljas aseveikko! -- Kuink' iloisesti päiväkulta paistaa Niin mieleeni, kuin kirkon kaarroksiinkin. -- Mut mikä haamu himmentämään hiipii Mun ihanata iloani? Haa! Se mustaveli Knuuti on! Sen tunnen. Sen viel' on silmänluonniss' sama luhuus Ja huulten hymyss' sama kavaluus, Kuin viisi vuotta sitte. -- Karttaisinko? Mut hän jo minut näki. Viipyneekö Hän täällä kunnes Valpur tulee? Huuhka! Vai sinä ensimmäisenä vastassani Täällä olet. Sepä pahan onnen enne. --

KNUUTI tulee. Kah, pyhä risti! Näenkö oikein? Aksel! Kuink', onko Aksel Thordinpoika maassa! Vai pettävätkö silmäni?

AKSEL. Kyll' oikein Ne selittävät, hurskas isä! Aksel On tässä. Herran rauhaa, veli Knuuti! Kuink' on nyt teidän?

KNUUTI. Herra siunatkoon Sua tervehdyksestäsi! Kuinka on? Niin on kuin ennen. Papin oloa. Käyn luostarista kirkkoon, kirkosta Taas luostariin; siel' askel vihdoin vaan On hautaan. Siin' on munkin elämä. Mut, poika kulta, kuink' on sinun? Oi, Kuink' olet suureks, jänteväksi käynyt. Miss' olet ollut, mitä tehnyt? Vuodess' Urhea sulho kokee enemmän, Kuin kaikki munkit elin-aikanansa. Mut miksi olet taas nyt palannut?

(Katsellee tarkasti Akseliin.)

AKSEL. Se kummallista onko teistä, että Isäinsä maahan Norjan poika palaa?

KNUUTI. Mä tiedän, miksi maasta läksit. Ah! Niin oivaa nuoren pojan tarkoitusta Kaikk' kirkon veljet kiittäkööt. Sa poissa Olollas tahdoit häätää synnillistä Halua sulo Valpuria kohtaan. Siin' oikein teit, teit hyvän, kauniin työn. Mut, poikaseni, palannut nyt olet? Viis vuott' on tok' jo kulunut, niin oikein! Sill' aikaa, arvaan, unhottaa voi paljon; Ja ihanat on Roomalaisten naiset, Kuin liljat pyyläät, verevät kuin ruusut, Niin lempeät kuin kyyhkyt, hehkuvaiset Kuin tuli. Siellä Pohjan vaaleat kaunot Pian unhottuvat. Eikö niin, mun poikan'?

AKSEL. Niin käynee, isä.

KNUUTI. Niin lie käynytkin, Jok' oli hyvä, sillä suureen syntiin Sydämes silloin oli lankeemassa.

AKSEL. No, kuinka Valpur voi?

KNUUTI. Kuin immet voivat; Hän on jo hurskas, hyvä, siev --

AKSEL. Hän niin ol' Jo lähteissän'.

KNUUTI. No niin, hän hehkenee, Hän hehkenee.

AKSEL. Vai yhä suloisemmaks?

KNUUTI. Sit' en voi päättää, rakas poika! Maallist' Ei suloisuutta munkki tajuu, pitää Vaan taivaallista silmäll'.

AKSEL. Onko Valpur Viel' luostariss'?

KNUUTI. On toisinaan. Vaan Thoran, Kuninkaan äitin luona linnass' on Hän useimmin. Kai pian jo sinne jääkin.

AKSEL. Niin miten?

KNUUTI. Morsian viel' Akselin hän Piloilla kyll' on kylän tyttöin suussa, Mut tiedetäänpä hyvin, että Hakon Kuningas Norjan kuningattareks Pian Valpur neidon ottaa.

AKSEL. Mitä? Hakon?

KNUUTI. No, sydämensä kaikell' innolla Hän Valpur neitokaista rakastaa.

AKSEL. Ja Valpur?

KNUUTI. Valpur -- samoin häntä.

AKSEL. Siinä Sa valhettelit, veli Knuut!

KNUUTI. Oi, oi, Nuor' ystäväni! Syntiäs ma varmaan Sun luulin hurskaasti jo hillinneesi.

AKSEL. Ei Hakonia hän rakasta, vaan vihaa.

KNUUTI. Krist' varjelkohon! Vihaa kuningasta?

AKSEL. Hän onko Valpuria kosinut?

KNUUTI. On, aikaa jo, ja neidon sukulaiset Ne kaikki tuohon myöntivät.

AKSEL. Vaan Valpur, Sa munkki, Valpur eipä myöntynytkään.

KNUUTI. Kristillisyyteen on hän kasvatettu, Siveyteen; hän tietää, että naisen On kuuliaisuus paras kaunistus.

AKSEL. Ei, munkki, kautta taivaan tähtein! Valpur Ei Hakonille mene, Akselin Hän ompii morsian.

KNUUTI. Sa luuletko Tuon suuren pahennuksen aikaan saavas?

AKSEL. Hän morsioni laillisesti on, Niin eessä Jumalan kuin sydämeni.

KNUUTI. Vaan miten, Aksel? --

AKSEL. Kuninkaalle puhun Mä siit', enk' ole velvollinen teille Tiliä tekemähän. Mun on Valpur Uhalla kaikkein piruin, -- kaikkein munkkein.

(Menee.)

KNUUTI. Tää oiv' on uutinen! On hyvä mulle. Tää kirkon asiaksi kääntyy. Meidän Pääpiispa tähän seikkaan tuskin puuttuu; Hän itse rakastunut ollut on, Se vanha houkko. Siispä -- veli Knuuti! Hyvällä Aksel Valpurist' ei luovu; On rakkaudessaan taas unhottanut -- -- Ilm'antamaan ma kuninkaalle riennän Tän koko seikan. Kipeä ja vanha On Erland; toista piispaa aatella Pian pitää. Kelpo virka, varsinkin Nyt näihin ajoin. Norjan kuningas Hän kaipaa miestä, joll' on älyä Ja voimaa, joka harras virassaan On ollut. -- Rohkeutta, veli Knuuti! Nyt tilaisuus tul' aivan parahiksi. Sit' ei voi sulho kyllin palkita, Jok' auttaa häntä lemmitystään saamaan. Tää oiv' on uutinen. On hyvä mulle.

(Menee.)

AKSEL palaa takaisin, puettuna toivioletkeläis-kaappuun, johon kommandyynsiä on ommeltu; hänen on kädessään valkoinen sauva ja leveälierinen hattu.

Jo poissa! Hakonille hauskaa sanaa Vaan riennätä; ma tulen itse. -- Häntä Hän lempii! Hakon Valpuria lempii! -- Mut Valpur lempii minua. Vaan mistä, -- Vaan mistä tiedät, että sinua Hän lempii? Kuningas on Hakon, Valpur On impi, naisen osa heikkous. Häpeä, Aksel! Syntisenkö sopii Epäillä puhtautta enkelin? Mut tyttö mielih loistoon! -- Aksel, Aksel! Kun tässä Herran eteen polvilleen Hän lankes sydän täynnä rakkautta, Maailman loisteko se silloin kiilsi Sen puhtukaisen katseessa? -- Ah, aika Tuhoopi kaikki! Pyramiiditkin Se Niilin lakeoilla pirstoilee, Kuin paljon muut' -- -- Oi, rakkaus, et ole Sä hyvä, puhdas aisto; pelvon, vihan Ja

epäluulon miehen sydämessä Sä herätät! -- -- Viis vuotta! Muuttunut Sill' aikaa olen, tok' en vahingoksen', Nyt urho olen; tyyni, terävämp' On katseheni; tumma, taaja parta On leuassan'; ei miekka tupessaan Sill' aikaa ruostunut; mua arvoin maini Suur' Henrik Leijona; ja hänen vuokseen Mun rinnassan' ja olkapäissäni On monta kurttunutta arpea. Jos rakas olin Valpurille ennen, Niin enemmän nyt lienen miehenä. Mi mieluisemp' on naiselle kuin miehuus?

(Silmänsä pystyy kukkaseppeleeseen.)

Oi, kukat armahat! Kuin valorikas Keväinen päivä sinilakineen Te suruani lievitätte. Thora Jo impinensä tulee messusta. Nyt toimeen! Onneani harmaapäänä Nyt vakoiilen. Jos huikentelee Valpur, Niin pois, niin rientäen kuin tulinkin, Ja Henrik Leijonan taas joukkoon joudun Ma nuolta nopeammin; siellä surman Pian Vendiläisten tapparasta saan. Ja vangiksi jos joudun, pakanat Jos Radegastin, Svantevitin, Provon Tai hirvittävän Sivan alttarilla Mun uhraisivat, -- pahempaa ei tuo! Jo täällä uhriks jouduin kristitylle Ma jumalattarelle julmemmalle.

(Menee syrjään. Kuningatar rouvineen ja neitoineen menee poikki kirkon.)

VALPURI tulee viimeisessä parissa; seisahtuu näyttämön edustalle ja sanoo kumppanillensa:

Svanhvide, mene vaan ja minut jätä, Ett' ensin tavan mukaan haudoill' isä- Ja äiti-vainaan rukoilla ma saan. Sua sitte seuraan.

(Kuningattaren seurue menee pois. Valpuri kumartuu polvilleen vanhempainsa haudoille.)

AKSEL (joka valepuvussa on palannut, kumartuu myös polvilleen vähän kauemmaksi).

Taivahinen! Tuoss' on On Valpur! Häntä tuskin enää tunnen. Kuink' uhka varreltaan! On täysi ruusu, Mik' ennen vaan ol' umpu. Kuinka kauniiks On käynyt! Muotonsa on sama vaan. Mut punaruusut, -- surun liljoiks ovat Ne valjenneet. Mua onnellista! Reippaan Verevä jos hän ois, mua kammottaisi.

VALPURI (nousee seisoalle katsoen ympärillensä). Mä yksin olen. Tuossa vaan on vanha Pyhissä matkustaja polvillaan.

(Menee pylvään luo, jossa nimimerkit ovat, ottaa vanhan kukkaseppeleen pois ja panee uuden, tuoreen sen sijaan.)

Sä terve, lempiseni! Hyvää huoment'!

AKSEL. Oi, taivas!

VALPURI (katsoo Akseliin). Kuinka harras vanhus on.

AKSEL. Oi, isä hyvä, kiitos armostasi.

VALPURI. Kuink' autuas on ukko harmaapäinen! Pyhältä retkelt' on hän palannut, On huojentanut sydämensä vaivaa; Hautansa partaall' on hän viatonna, Puhtaana nyt; kuin helma ystävän Se hälle aukee. Hyvä Jumala! Kuink' ihmeen lailla käy maailmass' sentään, Iloa lapsellista usein vanhus Kun nauttii, nuorta suru suuri kalvaa.

(Menee Akselia kohden hänen noustessansa seisoalle.)

Sä terve, terve, hurskas vaeltaja!

AKSEL. Mä kiitän teitä, sulo Valpur neito!

VALPURI. Sa tunnet minut?

AKSEL. Tulin Nidarosiin Osaksi polvilleni langetaksen' Olavi pyhän arkun etehen, Osaksi tuomaan teille kirjettä Ja terveisiä Saksan maalta, jonka Kautt' tieni kulki. Helfrid orpanaanne Ma Immersborgissa jo tervehdin, Ja hyvää vastaanottoa hän mulle Hyvästä sanomastan' ennusti.

VALPURI. Mua mailla mantereill' ei tunne kenkään; Hyv' ystävän' on Helfrid vaan; mut kaukaa Sa tulet, mitä tuotkaan?

AKSEL. Helfrid rouvall' On veli.

VALPURI (punastuu) Aksel Thordinpoikako?

AKSEL (syrjään). Oi, liljat ihanaiset, muututten Taas ruusuiksi! (Ääneen.) Niin, Aksel Thordinpoika; On kunnan uros, hieman murheinen. Henrikin leirissä Saksissa' yhdyimme; Hän matkastani Norjaan tuskin kuuli, Kun kirjeen tään hän antoi pyytäin, että Sen teidän omiin käsihinne toisin.

VALPURI (katsahtaa, pelonalaisena kirkkoon päin; havaittuaan olevansa kahden kesken vieraan kanssa ottaa hän kirjeen).

Tuot, ukko, tiedot tervetulleet!

AKSEL. Tuonko? No, Herra teitä siunatkohon!

VALPURI. Osaa Sa otat Aksel Thordinpojan onneen?

AKSEL. Myös Valpur sulon. Kirje lukekaa!

VALPURI (avaa kirjeen ja lukee).

Nuor' Aksel kirjeen kirjoittaa, Oi, Valpur valioni! Suo, Herra, että saavuttaa Se armaan morsioni!

Ma sulle kultasormuksen Nyt sormellesi annan; Sua aina lemmin, herttaisen', Ja mielessäni kannan.

Sa muista, armas, tarkoin vaan: Sun kihlaan tällä lailla, Vaikk' Akselisi matkoillaan On kaukaisilla mailla.

Hän Henrikin on joukossa; On kultaa kannuksensa, Velsklannista on miekkansa, On pulska pukimensa.

Mut unta ei hän öisin saa, Mik' urhon oisi mieleen; Sill' enteet monta unelmaa Jo toivat hänen tielleen.

Äl' erkane sä minusta, Ain' ollos armahani! En koskaan luovu sinusta, Sa Valpur ainoani!

Ja usein onni vaihtelee; Niin käynee lempivälle, Ett' Roomast' Aksel saattelee Pian sulosanan hälle.

Ehk' Aksel, kosk' et luulekkaan, On eessäs, kyyhkyseni! Hyvästi, Valpur kaunokkaan', Sä sydänpäpyseni!

(Tirkistelee surumielisesti kirjeeseen ja kertoo hitaasti ja alakuloisesti:)

Ehk' Aksel, kosk' et luulekkaan, On eessäs, kyyhkyseni!

(Aukaisee silmänsä ja havaitsee samalla Akselin, joka on riisunut valepukunsa.)

Oi, taivahinen!

AKSEL (syöksee Valpuria syleilemään). Täss' on hän, Valpur kaunokkaan', Sä sydänpäpyseni!

VALPURI. Aksel!'

AKSEL. Valpur!

VALPURI. Voi, se Sinäkö olet?

AKSEL. Ei, en ole Aksel; Sill' Aksel oli poika murheellinen, Ja tässä, armas Valpur, syleilet sä Onnellisinta sota-urosta.

VALPURI. Mun Akselini, onko mahdollista?

AKSEL. Uskolliselle sydämelle kaikk' On, armas tyttö, mahdollista, kaikki Vaeltajalles onnistui. Nyt on Hän määrän pääss', ei haudan partaalla, Ja kiittää Herraa hänen annostansa. Ma valan vannoin, ett'en palais ennen, Kuin kirkko lempemme on hyväksynyt. Kas täss' on pyhän isän lupakirja! Oi, Valpur, synnittä me rakastaa Nyt saamme. Rintaa vasten silkkikuoress' Se säilyy kellertävä pärmäkirja. Taivainen kirja! Lues: "*Hadrianus Episcopus, servus servorum Dei*" -- Niin oikein, niin, tää Rooman kielell' on, Mut mua sun rakastaa se sallii; niin Se vanhus hyvä vakuutti. Ja nyt Mun sydämeni armaisin, sa vanno Täll' leveällä hautakivellä, Jonk' alla Harald Gille lepää, meidän Es'isämme, ett' tänäpäpä vielä Sa tahdot tulla eteen alttarin Kanss' Akselin sun ylkämiehenäs.

VALPURI. Oi, tiedätkö, mun Akselini, että Kuningas on --

AKSEL. Ma kaikki tiedän, kaikki; Hän sua rakastaa! -- Ja sinä?

VALPURI. Minä Rakastan Akselia.

AKSEL. Taivaista. Oi kaunopuheisuutta! Vielä kerran, Se vielä kerran lausu, kyyhky sorja, Mit' ensikerran sulosuusi sanoi; En tajunnut sit' oikein vielä.

VALPURI. Minä Rakastan Akselia.

AKSEL. Kuulittenko Te kaarrokset? Te kuvut korkeat? Te Herran alttarit? Oi, *Akselia* Hän rakastaa! No, siis ei muu kuin kuolo Erotta sua Akselistä. Tule! Mun anna sormus panna sormehes.

(Pudottaa sormuksen.)

Se kirpoi kädestän'!

VALPURI. Oi, Herra!

AKSEL. Kieri Kivien rakoon.

VALPURI. Harald Gillen hautaan.

AKSEL. Ma parempia teetän jokaiseen Sun somaan sormees. Hiuksiis helmiä Sun palmikoita pitää; ruusuin, liljoin Koreiltu silkkivaate rinnoillasi Kohoilla pitää, jalat pienet kenkiin Hopeasolkisihin verhottaman; Ja

talost' Akselin kun hänen kanssaan Sa kirkkoon astut, kantaa käskypoika Upeillen punavaippas laahosta. Osakseen monta möhkää ritaris Sai Vendiläisten kultajumaloista. Urottarens' sa olit, sorja Valpur!

VALPURI. Kuink', armas sulho, olet muuttunut! Vaan sydämes ja lempes samat ovat. Tuon leuan veikar'kuoppaa tuskin näen Mä enää ihka mustain kutrein tähden. Kun villiks muutuit! Valpur paljasleukaa, Siloista poikaa lempi; nyt hän halaa Päivettynttä tuimaa partasuuta.

AKSEL. Ja osottaakses, ett'et tuota tuimaa Parroittunutta villiä sä viero, Niin noihin tummiin kihermiin nyt paina Sileä, silkinhieno leukas, suullas Kun Akselisi huulille sa painat Sun rakkautes ensivahvistuksen.

(Suutelee häntä.)

VALPURI. Mun Akselini!

AKSEL. Oma Valpurini! -- Niin! Nyt luo Hakonin; nyt rohkeutta Ja uljuutt' olen juonut! En nyt pelkää; Mun morsiantan' ei hän multa ryöstä; Sit' ei hän voikaan; Pohjoisruhtinas Hän on; ei voi hän olla alhainen. Velvollisuuden' niin on uskoa. Jää hyvästi! Kuink' Akselin on raskas Eritä sinust', armahani! Vaan Mun täytyy. Pian jo yhdymme niin lujaan Ja hellästi, kuin nimimerkkimme. Kas, sulo tyttönen, mik' on tuo A? V toisin; mikä tämä V? A toisin. Niin mekin. Olemmehan yksi sielu Jaettu kahteen, joiden koko riento On yhdistäytävä jälleen. Suojelkoon Sua Herra! Morsioksi itses pue! Tääll' ylkänäs taas Akselisi kohtaat.

(Menee.)

VALPURI. Oi, Aksel! -- Kuink' on käynyt urhaan uljaaksi Iloa, lohduitusta silmäns säihkyä. Miks, Aksel, lähdit pois ja yksin jätit Sun Valpuris luo hautojen? Nyt hänen Silmänsä murheellisna jälleen pystyy Äitinsä kelmeähän kuvaan. Äiti Hän huoleisena vielä itkee, niin Kuin mielis sanoa: "te onnettomat! Toivossa pettävässä riemuitsette; Kov' onni rautaseinän rakentanut On sydäntenne väliin. Vasta haudass'" -- Oi, Herra, hautaan sormuksensa kieri; Haraldin hautaan! -- -- Varustuksissaan Hän tuiman uhkaavana seisoo, kuollut Kuningas, kulmakarvat kurtuneina Ja käsi kalvassa. Es'isämme! Voi, älä suutu! Aksel paavilta On lupakirjan tuonut. Naimisemme Ei rikos ole enää. -- Mutta ah! Hän hetyttä yhä uhkaa vaan. Ja sormus Akselin, -- oi, kaikki pyhät! Se kieri hautaan esi-isämme.

(Menee.)

TOINEN NÄYTÖS.

Kuningas Hakon. Reinen Sigurd.

SIGURD. Sä terve, onnekas, mun Hakon herran! Nyt, näemm', on kirkkoon käyminen, jos varmaan Tavata tahtoo Norjan kuningasta.

HAKON. Sa tuotko, Sigurd, meille tietoja? Sull' onko Erlingistä vihiä?

SIGURD. On kauppalaiva purjehtinut vuonoon; Se salaa öiseen aikaan pistäynyt On Bergenistä; huonoj' uutisia Se tuopi: nuorta Maunoa ylt'ympär' Etelä-Norjaa valitaan ja Erling Pahasti Bergenissä riehuu. Surman Sun valtamielles Arne Brigdeskal On saanut; samoin Ingebjörn, maaherra. Ja kaikki kauppalaivat Bergenissä Pidätetään, ett'eivät Nidarosiin Tois sanaa Erling Kalton varusteista. Tän viime tiedon sattumalta saimme.

HAKON. Se konna mieli moista tervehdystä, Kuin Inge Bekesudiss' sai.

SIGURD. Mut, herra! Mies viisas vihollistaan väkevää Ei ylenkatso. Onnensattuma Ei aina auta, niin kuin viimein, jolloin Gregorius Dagingpoikaan osuit jäällä. Ei Erling ole mikään konna niin Kuin Inge kuningas, se

rämppäkontti. Hän lapsest' alkain rautaa sietämään Jo tottui. Njölfaraumassa hänt' itse Blaamandin tappara ei kaataa voinut, Kun Ragnvald jaarlin kanssa Särklantiin Hän purjehti ja matkall' iski kiinni Uljaaseen Dromundiin. Siit' ottelusta Hän päättään vielä pitää kallellaan Ja Erling Kaltoks sanotaan.

HAKON. Me koemme Toiselle puolen häntä sivaltaa, Niin kaatuu, arvaan.

SIGURD. Jumala sen suokoon! Mut, herra, ukon rohkeutta siedä. Sä mitä toimit hautain keskellä? Ja miksi huokaillet kuin heikko nainen? Verekset kasvos miks on vaalenneet? Miks silmäs palavat kuin juopuneen? Oi, Hakon, voiko nainen häirähyttää Urhoollisuuttasi ja reippauttas? -- Maakunta kaipaa kunnan valtiasta, Joss' urheasti Haarderaaden voima Ja Maunon mieli yhdistyvät. Sun nyt On Norjan valtaistuun, kaatuneet On vallanperijät, ja oikeus On valtikkasi omistava sulle Viimeisnä Harald Gillen jälkeisenä. Nyt toinen suku taasen sodall' aikoo Sisällisellä verta vuodattaa; Kas, Hakon, Norjan toivo vaan on sinuun! Tanskassa Valdemar jo näytti, kuinka Pian urho riidan sovinnoks voi muuttaa.

HAKON. Vihollisestan' esikuvaa mulle?

SIGURD. Sa kunniassa ole vertaisensa, Vioissa ällös! Näiden kiviseinäin, Tuon Augustinon ylpeyden merkkein Sisällä ällös enää haaveksiko. Hän toisia nyt Bergenissä tekee Sua vastaan Erling Kalton hyväksi.

HAKON. Äläspä huoli, Sigurd! Kaipuuni Jo pian saa tyydykkeen.

SIGURD. No, joudu siis! Mut toimi lyhimmästi. Halus hädä, Ravista rakastaja pois ja sulho, Ja sankarina tule urhoin joukkoon.

HAKON. Niin, sankarina Erling Kalttoa Me vastustamme.

SIGURD. Kylläp' on jo aika Sit' aatella; ken sulle takaa, ett' Ei Erling päälles karkaa? Kokoo laivas Ja sodan merkki soitata jo tänään! Kovasti saata sotatorvi soimaan! Pue sotapuku päällesi ja näytä, Ett' olet sotakelpoinen ja valmis Kavaltajia vastustamaan.

HAKON. Huomenn', -- Niin, Sigurd, huomenna! Vaan tänään on Mun mahdoton.

SIGURD. Mut huomenna on ehkä Mahdottomampi vielä, Erling yöllä Jos hyökkää päällemme. Äl' unhota --

HAKON. Äläkä unhota sa kunnioitusta.

SIGURD. Uskollisuudest' yksinkertaisesta Vaan olen haastanut. Se mua kiusaa, Ett' Erling Kalton juoruj' uskotaan, Kun eräs seikka niitä vahvistaa. Kas, kansantaru kertoo Harald Gillen Vilpillä Norjan valtaohjat saaneen, Ja että rangaistukseks siitä kuin Myös julmuudesta Mauno Blindeä Ja Reinald piispaa kohtaan käy niin pahoin Nyt jälkeisilleen, että koko Gillen Suvulla menestystä, onnea Ei ole missäkään sen hankkeissa. Niin kansa kertoo. Mua se kiusaa.

HAKON. Tarut Senlaiset vanhaa ämmää kiusatkoot, Ei vanhaa urosta!

SIGURD. Mut arvoisuutta Ja enteitä on kansan taruissa.

HAKON. Ja taikauskoisuutta. Tuolla tulee Knuut veli.

SIGURD. Siin' on epäuskoisuutta, Mut arvoisuutta ei. Se viekastelija! Ma moista inhoon mustaa etanaa. Nyt tule, Hakon! Mato madelkoon.

HAKON. Kuninkaan rippi-isäst' arvoin puhu.

SIGURD. Sun rippi-isästäs? -- No, Herran nimeen.

HAKON. Mull' asiaa on hälle tärkeää.

SIGURD. Sun asiaas siis Jumal' armahtakoon! Hyvästi! Hevin juur' en pakoon pötki, Mut moista mustaa pirua ma pelkään.

(Menee.)

HAKON. Mokomin kuntoineen ja voimineen Hän suututtaapi. Ikikurittaja. Kuink' on tok' itseviisaan mieleen laittaa, Ojentaa toisen haluja, joit' ei Häll' itsell' ole. Sodass' sinä vaan Ilosi löydät; sikspä Hakoninkin Pitäisi siinä riemuns' saaman. Sinun On lemmenliekkis sammuttanut vanhuus, Siks Hakoninkin sydämensä liekki Pitäisi estää. Kuinka järkevää! Jäin, lumin talvi soimaa kevättä Sen kukkimisesta. Ei, rakastaa Ma tahdon, rakastaa mun sydämeni Nuoruuden kyllyydellä. Sinust' olkoon Kuningaskuntanani Nidaros Ja Bergen, Vigen, mikä hyvänänsä; Minusta on se sydän Valpurin; Sit' ei voi mikään Erling multa ottaa, Kun armahasti lempeni on ensin Sen sulokruunun mulle valloittanut.

(Munkille, joka kunnioittavasti seisoo syrjempänä.)

Knuut veli, tule, tule lähemmäksi; Jo vanhus meni.

KNUUTI. Hämmästyin kun hänet Näin täällä kirkoss'; ensikerran kahteen Vuos'kymmeneen!

HAKON. No, löysit Valpurin? Sa puheell' älyisellä koetitko --

KNUUTI. Vai koetitko? Voi, teidän armonne! Älyinen puhe kyllä muuten paljon Saa aikaan; mutta täss' on puhe turhaa, Kun päälle päätteeks --

HAKON. Mitä?

KNUUTI. Vanhat houreet, Unohtumaton lempi, tiedättehän!

HAKON. Ja etkö voi niin hornan hirveäksi Kuvailta sitä, että säikähtyis hän? Pait sitä, etkö kaikin mokomin Voi näyttää hälle todeks, että moinen Kosija, jok' on ihan kadonnut, On joko uskonon tai kuollut!

KNUUTI. Turha On, herra, naisten kanssa kiistellä, Etenkin kun ne innoin rakastavat. Ne mitään perusteit' ei ota lukuun, Ei aikaa, eikä paikkaa. Rakkaansa On aina heidän luonaan, itse vaikka Varjaagein kanss' se oisi Kreikan maalla Kyrialaksin väessä; --

HAKON. Kova onni!

KNUUTI. Sit' enemmän, kun se yht'äkkiä On Nidarosissa.

HAKON. Kuin, mitä?

KNUUTI. Sanon: Sit' enemmän, kun se yht'äkkiä On Nidarosissa.

HAKON. Kuin, Nidarosiss'?

KNUUTI. Siks Olav' Trygvenpoik', es'isänne, Tän hyvän kaupunkimme nimitti.

HAKON. Haa, munkki!

KNUUTI. Anteeks! Varmaan luulin teille Jo sanotuksi, että palannut On Aksel Thordinpoika.

HAKON. Palannut?

KNUUTI. Vai ette tiedä? Suokaa anteeks, että Mä syytön ensin sanan teille saatan Noin vastenmielisen.

HAKON. Vai Aksel täällä?

KNUUTI. Hän teitä, herra, joka paikass' etsii.

HAKON. Ovatko vallat kaikki liittoon käyneet? Vai Aksel täällä? Valpuriin häll' onko Viel' aatteet samat?

KNUUTI. Aatteet? Hyvä herra! Milloinka rakastaja aattelee? Kuin Hekla hänen hehkuu mielensä Syleilemähän mielitekoistaan.

HAKON. Saas nähdä, kumpi tässä shakkipeliss' Saa voiton!

KNUUTI. Varjelkaatte, herra hyvä, Kuningas juoksurilta. Maltilla ja Älyllä pelin voittaa voi ja pitää Myös kuningattaren. Mun sallitanko Vapaasti puhua?

HAKON. No, puhu!

KNUUTI. Aksel On uneksija nyt kuin ennenkin. Hän Saksass' aika ajoin ajelehti Ja Henrik Leijonan on retkill' yhtä Ja toista onnenkauppaa koetellut. Tuon Saksan rahtinahan joku sana On poikamiehen mieltä kiihottanut. Hän itseluottamuksesta nyt kuohuu Ja luulee itselleen kaikk' onnistuvan. Tuo vanha paavi, pyhä Hadrianus, On mennyt ajast' ijankaikkisuuteen. Nyt paavinistuimesta Aleksander Ja Viktor kovin riitelevät. Tosin Kirkolliskokouksiss' Aleksander On valittu, mut Fredrik Punaparta Hän Viktoria puoltaa. Kaikkiall' On sodan melske. Henrik Vendissä Ja Fredrik Italjassa riehuu; Tanskan Ja Norjan mailta kuulunut on kauan Sisäistä sotaa, hävitystä, murhaa. Ritarit uljaat käyttävät tät' aikaa: Mit' enemmän pääherran valta vaipuu, Sit' enemmän nousee ritarein. Heist' on nyt paaveilla ja kuninkailla Kyll' omist' asioissa tekemistä, Ja kukin luulee saavans' omin päin Nyt tehdä; -- moista aikaa Aksel käyttää.

HAKON. Niin totta, kuningas kuin --

KNUUTI. Suosiolla Olette, teidän armonne, mun suonut Vapaasti puhua; siis pyydän loppuun Mua kuulemahan. Teidän armonne Suloista Valpuria rakastaa -- Se luonnollist' on; hän on ihana. Te Aksel Thordinpoikaa vihaatten -- Se luonnollist' on; hän se onnellinen. Te toki voittavanne luuletten -- Se luonnollist' on; teidän voimallinen. Niin kauas kaikk' on oikein, luonnollista Ja paikallaan. -- Nyt edellensä! Aksel On tullut, kosii sulo Valpuria, Jok' orpo on; te Norjan kuninkaana Olette hällä isän sijassa. Teilt' Aksel hänen kättään pyytää saa; Niin, kättä, jota ette mainittuin Kukistumattomien, luonnollisten Ja hyväin syiden tähden hälle anna. Ei tässä vielä mitään *peiliä*; Asia menee suoraa menoansa Ja vastuksetta; menoa, jok' aivan Käy kuninkaalle hyödyksi. Täss' siis Ei teidän ole tarpeen, hyvä herra, Ei sanakiistalla tai muulla tavoin Kuninkaan arvoisuutta sikseen heittää. Nuor' Aksel tulee alamaisena; Hän arvoisasti asiansa sanoo. -- Palattuansa Nidarosiin hän Epäilemättä kuninkaalle tarjoo Nyt palvelustaan Erlingiä vastaan. No, moista tarjousta evätä Ei sovi. Hän nyt jatkaa; Valpuria Hän pyytää, -- se on kirkon asia! Te lähetätte hänet pappein luo. Ma kirkonkirjan tuon ja toteen näytän, Ett' Aksel sukua on Valpurille. Velvollisuuden mukaan piispa vanhan On tekeminen, mitä luonnostaan Hän varmaan tekee aivan vasten mieltään. Kuningas vakaa arvossaan on ollut, -- Ja kuitenkin on määrän päähän päästy.

HAKON. Mä hyvin näen, mik' erotus on tuiman Sigurdin karkealla uljuudella Ja sinun ystävyuden neuvollas, Mun rippi-isäni! Niin olla pitää. Pyrkiihän ihmissydän onnehensa, Käy kiinni joka keinoon, jonk' on luonto Leimannut lailliseksi. *Hänen* lempens' On vastoin kirkkoa ja tapojamme; *Mun* viaton, siks taivas on sen turva.

Tuo, veli Knuut, tuo kirkonkirja tänne Nyt heti! (Knuuti menee.) Siin' on Sigurd oikeassa; Huokailta Norjan kuninkaan ei sovi, Ei kaihoon kuolla. -- Hänen pitää tulla Mun kuningattareksen' joko ehdoin Tai väkisin. Hoo, impi on kuin lapsi, Sit' itkee, mit' ei viisaus sille myönnä, Mut heittää huolen pian ja älykästä Johdattajata kiittää, joka sen Todelliseen onneen pakoitti. Mies sorja eikö ole Hakon? Reipas, Nuor', innokas? Ja eikö kuningas? Kuningas Trondilaisten! Moisen kansan, Niin uljaan, ett'ei itseään sen luulis Muun suovan hallita, kuin taivaan Herran. *Mun* Valpur ompii oleva. Mut näenkö Ma oikein? Vihani, ä! yllä! Hiljaa Nyt, sydämeni!

AKSEL tulee. Terve, onnekas, Sa, Hakon Herdebred!

HAKON. Ma tulostas Jo kuulin, Aksel! Terve tultuasi!

AKSEL. Sanottiin, että täällä kohdata Sua saisin; siksi --

HAKON. Terve, heimolainen, Niin, terve tultuasi! Mink' ansioksi Lukea saa sen onnen, että näen Taas sinut, Aksel? Olemme jo luulleet Niin ylhäiseks sun tulleen ritariksi Henrikin luona Saksass', että tuiki Jo olit Norja raukan unhottanut.

AKSEL. Ei ole Norjalaisen, Tanskalaisen Tapana isänmaataan unhottaa. Hän maissa vieraisa voi vaeltaa laajan, Vaan kerran varmaan isänmaahan palaa Hän taas, tai vie hän myötäns' isänmaan ja Perustaa pienen Tanskan, Norjan milloin Englantiin, Ranskaan, milloin Velsklantiin, Tai minne parhain sopii.

HAKON. Moni urho Ajoiksi matkaan läks, kun kotimaassa Hän rauhaan kyllästyi, tai milloin tulva Tai rutto, nälkä kotilieden luota Pakotti hänet. Sun ol' laitas toinen; Veristen miekkain melskatess' sä läksit, Kun kyll' ois kunnan urhon työtä ollut; Vois siitä luulla, että vieraan maan Sa katsot paremmaksi isänmaatas.

AKSEL. Mun isänmaatan! Mik' on isänmaa, Mi veljeskansa, vimma, vallanhimo Kun joka suones', sydämessä kiehuu? Mitk' ovat urhon, mitkä alamaisen Velvollisuudet, milloin tehtävät Ja siteet kaikki raukenevat. Jok' ei Henkensä kaupall' auta kuningasta, Niin vastoin- kuin myös myötäkäymisessä, On ilkiö; mut mikä urhon neuvoks, Kun valtaan pyrkii *neljä* kuningasta, Ja kaikki yhtä suurell' oikeudella Ja kaikki veljeksiä, vaikka kohta Petoja, pyöveleitä toisilleen? Mun isävainajani Thord Huusfreia Ol' oivan isäs, Sigurd kuninkaan, Mies uskollinen, urhokas; hän seiso, Hän kaatui kanssaan. Skotlannista Eisten Kun tul' ja oli nuoruutesi turva Ja peri Sigurdvinaan valtiuuden, Niin häntä palvelin ma sikskuin Ingen Hän joutui käsihin ja hänen selkääns' Ilettävästi risti kirveell' lyötiin, Kun hän jo oli henkiheitollaan. Nyt kuningas ol' Inge. Oisinko Mä sentään jäänyt? Vannonutko hälle Uskollisuutta, isäs surmaajalle? Pelolla, huolin silloin pakenin. Kov' onni on nyt ohi. Eistenin On joukko sinut valinnut ja Ingen Sa kaasit. Norjan hallitsija sinä Nyt oikeudell' olet. Täällä minä Nyt olen taas ja Trondilaisena Ja sotilaana, serkkunas ma tarjoon Vihollisia vastaan kättäni.

HAKON. Sa kauan, Aksel, Tanskan Valdemarin, Mun vihamiehen' ystävä' olet ollut!

AKSEL. Mun häntä tunteissan' hän ei sit' ollut. Hän rakastettav', uljas urho oli; Niin on hän vielä. Häntä avustin kun Vehkeistä huolimatta urhokkaasti Hän varmistautui valtakuntaansa.

HAKON. *Hänenkö* valtakuntans'? Barbarossan, Sa tarkoitat. Vaan läänitykseks eikö Hän Saksan keisarilta Tanskaa saanut?

AKSEL. Se läänitys ol' ilmanpieksentää. Vaan Vendiä se koski. Kujeilla Sai Fredrik hänet vietellyks *St. Jean de Laune'ii*, siellä häntä suostuttaakseen. Kaikk' keisar' Punaparran juonta nauroi. Mut Valdemar niin arvoss' oli Saksass', Ett' äitit häntä vastaan vaelsivat Kaupunkein porteille ja pyysivät Lapsiinsa hänet koskemaan, ne että Kurissa, kasvannossa karttuivat. Ja maamies pyysi hänet ottamahan Jyviä kouraansa ja pellolle Ne heittämään, ett' oiva sato saatais.

HAKON. Ja moista keisaria palvelit sa?

AKSEL. En; Saksin herttuata palvelin Ma, suurta Henrik Leijonaa.

HAKON. Niin, suurta! Mä äsken kuulin hänest' esimerkin, Mi mulle mieleen on, mi näyttää, ett'ei Vaan uljas, voimakas hän ole urho, Vaan tunnollinen kristittykin: hän On vaimostaan Klementiasta itsens' Erottanut sen vuoks, ett' toisillensa Sukua liian läheistä he ovat.

AKSEL. Se perisyys ei ollut. Sotilas On Henrik, Leijona; hän mahdikkahan Kuningassuvun tahtoo perustaa; Ei vaimons' saanut hänelle poikia, Se pääsyy oli. -- Ett' tuo toimi mulle Ei mieleen ole, varmaan arvaat, Hakon Kuningas, koska tiedät Valpuria, Mun sukulaistani, mun rakastavan; Ett'et sä esteit' onnellemme tee, Ma toivon.

HAKON. Onko mahdollista? Vielä Et tuota hulluutt' ole unhottanut?

AKSEL. Niin vähän, että Valpurin, jos sallit, Ma morsiona vielä tänään veisin Luo alttarin.

HAKON. Hei, Aksel, hätäinen Sa oletkin.

AKSEL. Ei hätäinen se sulho, Jok' uskollisna viisi pitkää vuotta Odotti morsiantaan.

HAKON. Morsiantaan? Ja onko toden varma, että Valpur Sua lempii?

AKSEL. Katso, nimiemme ympär' On seppel; sen sitonut on Valpur. Viis kesää kaikin päivin kukkiaa Maa moiseen antoi seppeleeseen, jonka Mun Valpurini somat sormet sitoi.

Tuon nimimerkin?

AKSEL. Piirtänyt on Aksel.

HAKON. Tuon seppelehen?

AKSEL. Sitonut on Valpur.

HAKON. Haa. --

AKSEL. Kuule, Hakon! Silmäs palavan Mä näen ja sydämesi tilan tunnen. Rehellisesti, Norjalaisen tavoin, Mieleemme asioista puhukaamme. Mä teeskennell' en tahdo. Valpuria Ma rakastan ja Valpur minua. Kas, Hakon! Kuningas sa olet, suuren Ja uljaan uroskansan kuningas; Rehelliseltä langoltas nyt voitko Omaansa ainoaa sa ottaa -- hänen Morsiantansa? Kunnia sua kutsuu. Sun syntyperäs urotöihin, toimiin Sua viittaa. Viel' ei lemmenhetki tullut. Sen Onnettares oivaltaa ja kutsuu Sua uljaan Urottaren kisoihin. No niin! Sen kutsua sa seuraa; voimin Vihollistasi vastaan varustau, Tee tuuma tyhjäksi, sun jok' aikoo syöstä Istuimeltas. Mon' uljas mies sua seuraa, Ja viime verenpisaraan on Aksel Hyvyytes maksava, jos Valpurin Sä hänelle annat.

HAKON. Lanko! Selvästi Sa tilas ilmi tuot, ja tuokiossa Sun sydämestäs tulvaa tunteita Mit' erilaisimpia. Tyttöä Sa kosit samassa kuin sotaurohoks Sa kuninkaalles tarjout; mua neuvot, Varoitat ukon lailla samassa Kuin kiivaan nuorukaisen tavoin turvaat Mun sydämeni hyvyyteen. Suo, että Vakaasti, arvolla ja järjin Hakon Sun puhees sekasotkuun vastaa. Oikein Jos ymmärsin, niin Trondilaisena Minulle, Trondilaisten kuninkaalle, Uskollisuuttasi ja puolustustas Sa tarjoit vastaan Erling Kalttoa.

AKSEL. Niin ihan vilpittömästi ma tarjoon.

HAKON. Ja hyvän tarjosi ma otan vastaan Samalla lailla.

AKSEL. Tämä kädenlyönti Mun tekee uskolliseksi urhoksesi.

HAKON. Mä kiitän sua ja tunnustan sun arvos. -- Mut mitä tuohon toiseen seikkaan tulee, Sun muka vainumaasi lemmenliekkiin Ja julmuuteen ja muuhun, jota pelkää, Niin täytyis ylhäisyyten' katsoa Sit' arvonannon puutteeksi, jos en Ma kiihkostasi tietäis. Valpur impi On jäänyt orvoksi, mut häll' on turva Mun kuninkaallisessa voimassani. Jos kaunoisen tän armaan ottamalla Mun kuningattareksen' siveyttä Ma palkitsisin, ihanuutta, jok' On kruunun arvoinen; jos siten voisin Ma tukehuttaa lemmen tuon, min kirkko Sanoopi synniks, saisin hellyydellän' Hält' unhotuksiin moisen sulhon, joka Viis vuotta tietymättömiss' on ollut -- Se rikos oisko?

AKSEL. Jalo Hakon! Nyt mä Tajuan sinut: tahdoit kuninkaana, Isällisenä hyväntekijänä Hänt' ihanaista hellien suojella, Keventää hänen elämänsä. Sin' et Rakastanut, -- ja niin on kaikki hyvin. Se sama hyvyys, sama ystävyys, Sua joka Valpuria puoliseksi Kehoitti ottamaan, nyt aikeestas Sun luovuttaa, kun kosija on täällä Ja Valpur immen onnen ehtona On pyhä liitto *tää*.

HAKON. Sä yhä puhut Kuin juopunut. Mä enkö rakasta? Ja miks en? Mistä olet nähnyt sen? Sinäkö vaan voit nähdä ihanuutta, Suloa Valpurin? Ja eikö urho Vois rakkautta tuntea, vaikk' ei Hän sinun laillas huiman hurja ois?

AKSEL. Sa rakastat siis Valpuria?

HAKON. Niin Kuin mies ja niin kuin kuningas. Mä hälle Suon hyvää; tahdon, että naimisensa Perustuu puhtaisuuteen, laillisuuteen. Ma muuten voinen tehdä elämänsä Yht' onnelliseksi, riemuiseksi kuin sinä.

AKSEL. Elämän onnen rakastava näkee Vaan valitussa armaassaan.

HAKON. Sä siis Se onnellinen olet valittu.

AKSEL. Välimme tämän Valpur ratkaiskoon. Jalona *sankarina* naisen mieltä Sa kunnioita, *kuninkaana* pidä Myös arvoss' alamaies oikeutta Ja *kristittynä* pyhä taru muista Nabothin viinamäestä!

HAKON. Omin valloin En tahdo tässä tehdä; mut ei Valpur Saa väliämme päättää. Impyelle Lain mukaan holhoja on pantu; itse Ei asioitaan saa hän hoitaa, päättää. Välimme pyhä kirkko ratkaiskoon.

AKSEL. Mä siihen tytydyn.

HAKON. Ällös luulko, että Tyranniks Hakon aikoo, ällös myös, Ett' onnestaan hän syyttä suotta luopuu, Kun kirkon laki sinut sulki pois.

AKSEL. Se tosiaikees onko?

HAKON. Olavi, mun Valittu pyhimyksenä, sen kuuli.

AKSEL. Miel' alaa moista rehellinen älköön Pelätkö, rakastava älköön surko. Sun luottaa vaatimukses kristityn Velvollisuuteen; niinhän Akselinkin. Sen vuoksi juur' ei Valpur häntä nähnyt Ei moneen ikävöintävuoteen eik' Ois, jalo Hakon, nähnyt milloinkaan, Joll' ei se Jumala, jok' uskollisen On lemmen hellä turva, mulle tietä Ois kautta kirkon pyhain kaarrostien Luo Valpur immen luonut.

HAKON. Mitä sanot?

AKSEL. Isällisestä Hadrianon kirjeestä Täss' otteen sulle annan; hänen itse Kirjoittamansa sai jo arkkipiispa. Se kirje katkaiseepi Aksel sulhon Sukulaisuuden Valpur sulon kanssa. Ei naimisemme ole rikos enää.

HAKON (puhkeevalla kiivaudella). Oi kavaluutta helvetin!

AKSEL. Kah, kuinka? Kuningas Hakon Herdebred ois pannut Tuon rehellisen ehdon Akselille Vaan siinä aikeess', että hälle ois Sen täyttäminen mahdoton?

HAKON. Pois, pois Mun silmistäni!

AKSEL. Hakon, Hakon!

HAKON. Pois, Ma sanon. Kauanko sa, alamainen, Puheella tyhmän rohkealla tohdit Mun kärsivällisyyttän' koetella?

AKSEL. Ma Trondilainen olen Gillen juurta Kuin sinä. Arvollisna sotilaana Ma joukoss' olin Henrik Leijonan, Sun sotilaas nyt olen, mut en orjas. Mun morsioni sulo Valpur on. Sun valtas kirkon pyhyyteen ei yllä. Hänt' eteen alttarin nyt menen tuomaan. Sä mieles malta, himos hillitse! Se kunnan sankarin on suurin voitto.

HAKON. Pois, sanon.

AKSEL. Jumal' asiamme päättää.

(Menee.)

HAKON. Ja tääkö loppu unelmilles? Tää Sun kohtalosi, Hakon Herdebred? Tuo tuolla sulta ryöstää valtakuntas, Tää tässä morsiames sulta ryöstää. Mit' on sull' enää ryöstettävää? Haa! On sydän raivoinen. No niin! Mut sit' Ei ole helppo ryöstää. Kosta Se kuohuu, verta janoo, tuima sydän.

(Havaitsee Knuutin, joka viime kohtauksen loppupuolella on tullut sisään, laskenut pois kirkonkirjan ja lukee hyvin tarkaten pärmäkirjaa, jonka Hakon on pudottanut.)

Sä mitä tahdot, munkki?

KNUUTI (tyvenesti, silmiänsä pärmäkirjasta luomatta). Sallitenko --

HAKON (tirkistelee mielikarvauksella seppelettä ja nimimerkkiä, vetää miekkansa ja lyö ne ynnä suuren lastun kanssa irti pylvästä).

Sä hyvin osuit, miekkani! Niin pitää Sun lyömän side, joka tuohon konnaan Mun kaikkisuuten' yhdistää. Kuink' osas Hän kavalasti asiansa ajaa Ja sanan suustan' onkia. Mut varro, Sa petturi! Eip' onnistu sun vehkees. Sit' ihanaa et rintaas likistää Sa saa, niin kauan kuin tää pää on pystyss'. Sen vannon kautta kruununi.

KNUUTI (yhä lukien silminnähtävällä ilolla). Jos teidän Armonne sallis --

HAKON. Poijes kirjoines Ja ole vaiti! Kielen pieksennällä Vaan munkit onnen rataa raivaillkoot. Kuningas valtaa käyttää kuninkaan. Ja kautta korkeuteni, niin mä teen. Ripsaana poikana sais Hakon sulle Kai näyttää kynttilää eess' alttarin? Häävuoteelle kai sillä sinut saattaa? Häävuotees punaruusuin, punaraitein Saat koreilluks ja rikinsini-patjoin. Niin käyköön! -- Mitä tahdot, munkki?

KNUUTI (on lukenut loppuun). Teidän Armonne, sanasen jos --

HAKON. Vait, sa kuutus! -- En tahdo hautain keskell' enää hiuet' Enk' aikaa munkkein kesken menettää, En myös -- sen, Sigurd, lupaan -- haaveksia. Pois ravistan ma rakastajan; nautin Iloan' niin kuin mies, ja, uljas Sigurd, Sua seuraan urhona ja kuninkaana.

(Kiittää pois.)

KNUUTI. Niin raivokas kuin hukka. Kuulkaa, Hakon Kuningas! Koko kirj' on voimaton. On tärkein kohta unhotettu. Kuulkaa!

(Rientää kuninkaan jäljessä.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Arkkipiispa Erland. Knuuti, kirkonkirja kainalossa

KNUUTI. Arvoinen isä, suokaa anteeks, että Erille kuorin veljist' teidät kutsun, Mut velvollisuus vaatii valmistamaan Nyt teitä; häitään jouduttaa nuor' Aksel, Hääväki tuokiossa linnasta Jo tänne ehtii.

ERLAND. Ennen kuolemaani; Suo Herra mulle ilon yhteen liittää Kaks jaloa ja hellää sydäntä.

KNUUTI. Mua surettaa, kun täytyy häiritä Sit' iloanne, isä arvoinen! Mut onnen kohtalossa nähköön viisas Vaan taivaan viittauksen; tyytykää Siis Herran tahtoon, kuullessanne, ett' Ei ole armon suosiota saaneet Häät Akselin, ja että lupakirja, Jonk' Akselille pyhä paavi antoi, On sattuneesta syystä voimaton.

ERLAND. Niin, varmaan niin kuin kirkon valta voimall' Yli kuninkaitten ulottuu, niin varmaan Vahvistetaan tää kirja voimallansa.

KNUUTI. Arvoinen isä, kirj' on voimaton.

ERLAND. Jo eikö Hadrianus ihan selvään Kumonnut Akselin ja Valpur neidon Sukulaisuutta?

KNUUTI. Kyllä, herra piispa! Lu'npa minäkin tuon koko kirjan; En latinaani ole tykkänään Viel' unhottanut, ett'en joka sanaa Ois ymmärtänyt. Pyhä isä kumoo Välillä Akselin ja Valpur immen Olevan sukulaisuus-, serkkuus-suhteen; --

ERLAND. Ja eikö siinä kylliksi?

KNUUTI. Niinhän luulis. Siin' itse Aksel Thordinpoikakin Varmaankin kylliksi olevan on luullut. Ois muuten kumma, miks ois asiaa Hän laiminlyönyt yhtä tärkeää, Kuin serkkuutensa on. Mut ehkä hän Sit' itseään ei tiennyt. (Erland säpsähtää.) Serkkunansa Saa Aksel Valpuria rakastaa, Mut *ristikumppaneina* heiltä kirkko Avioliiton kieltää.

ERLAND. Mitä sanot?

KNUUTI. Totta, jonk' kirkonkirja todistaa. Vast'ikään, isä arvoinen, te tänne Olette tullut, vasta Augustinon Pakenemisen jälkeen, siksi ette Voi kirkon asioista tietää niin Kuin anivalpas palvelija, jonk' ikä Sisällä näiden seinäin vaan on vierryt. Elämä hurskas teidät piispaks saattoi. On piispansauvan kunnan hallintaan Tok' ennen luultu muikin kuuluvan, Kuin pyhä käytös. Tanskan Absalon Hän näytti, kuinka hyvin rautapaita Koristi valkovillavaippaa; että Kiireelle paljaallekin kypärin Voi panna; ett'ei piispan tule olla Vaan nuhteeton, mut voimakaskin, uljas, Kerubi välkkyvässä vaskessa Ja ankaruuden väkikalpa vyössään Edessä Edenins'. Vaan, Augustinon Liehailu Hakonin sai etsimään Senlaisen piispan, joka virassaan On -- vahingoittamaton. Onnea Toimeenne suureen teille toivotan.

ERLAND. Sua kiitän. Lyhyt matkan' rauhass' anna Mun hautaan mennä. Kauan tielläs en Ma olla tahdo. Älä aikaa tuhlaa. Sanoma Akselista surettaa Mua paljon syvemmin. Niin, toivoon päin Se nuorukainen katsoo; myrskyihin Ja hallaan tottunut on vanhus. Kun Tuo varomaton taisi unhottaa --

KNUUTI. Hän varmaan yhtä vähän siitä ties, Kuin Valpur, sillä asiain näin ollen Kokivat äitins' sitä kyllä peittää. Thord Huusfrei vankka Sigurd kuninkaan Ol' urho, hurja kuin tää Reinen Sigurd. Tuo Thord hän nuoren Aksel poikans' antoi Viis vuotta pakanana, kasteetta Vaan juosta. Ristittävä kun nyt Valpur Immerin tytär ol' ja Helvig rouva Kasteesen hänet vievä, pyysi Thord Kälynsä viemään pojan mukanaan, "Ett' ois se toki kerran tehtynä". Niin yhdessä he kastettiin, vaikk' Aksel Viis vuotta Valpuria vanhemp' oli; Ja lisähäväistystä välttääkseen On lasten äitit sitä salanneet. Mut kaikk' on Joonas kirjaan kirjoittanut. Mä läsnä olin famuluksena, Ja mont' on vielä kanssan' elossa, Jotk' asian tän voivat todistaa.

(Näyttää hänelle paikan kirkonkirjassa.)

ERLAND. Kov' onni painaa tätä sukukuntaa.

KNUUTI. Kov' onni painaa aina syntiä Ja rankaisee niin Gillen suvun synnit Kuin muittenkin. Jos ois Thord Huusfrei sievään Poikansa kohta kastattanut, ei ois Nyt Aksel ristiveli Valpurin; Ja ell'ei Aksel lähisukulaistaan Rakastais, vastoin kirkon kieltoa, Vaan muuta neitoa, ei estäis mikään Hänt' onnestansa. Gillen suvust' ompi Kuningas Hakon etevin. Siis -- mikä Nyt rikollisen rankaisee, se *hänen* Siveän elämänsä autuoittaa.

ERLAND. Voi poloisia!

KNUUTI. Herra arvoinen! Mä kyllä tajuun, että tapaus Senlainen sydäntänne surettaapi. Olette vanha, eikä vahva ole Terveytenne; pahaa vaan Knuut veljest' Ajattelite; tiedän sen; tok' ehkä Hän teille alttiimp' on, kuin luulettenkaan. Vaan menkää rauhaan luostariin. Syyn poissa Oloonne ilmoitan ma kuninkaalle, Ja mielelläni virkanne teen tänään.

ERLAND. Teet virkan' mielelläs? Niin kyll'. Ei, Knuut! Et saa sä heidän surmaajakseen käydä. Se onnettoman tuskaa lieventää, Kun kohtalonsa tuomion saa kuulla Armeliaasti, säälin huulilta. Ma kovan tehtäväni itse teen, Jos vaikka vanha sydämeni särkyis. Ma kaikin voimin koetan noitten raukkain Eduksi toimia. Mä itse kirjeen Paaville laitan; luvan heille hankin Mä tästä niin kuin tuostakin.

KNUUTI. Ei ole Sit' ajattelemista, armas herra! Jo Hadrian, tuo Norjan vanha ystäv', On kuollut; Viktor nyt ja Aleksander Kiivaasti paavinvallast' ottelevat Ja joka keinoon käyvät sukeltaakseen Vaan kuninkaiden suosioon. Hakon Kuningas suosii Aleksanderia, Eik' Aleksander suinkaan vastavuoron Avuliaisuutta kuninkaalta kiellä Näin vähäpätöisessä asiassa.

ERLAND. Näin vähäpätöisessä! Kahden jalon Olennon onni.

KNUUTI. Saarnastuolista. Niin puhellaan; vaan Vatikaanissa, Kuninkaan linnassa on toista mieltä Älyinen valtataito vaativa.

ERLAND. Haa, mitä valtataidoks sanovat! Ei kauheampaa löydy hirviötä Ei hornan synkiss' onkaloiss' -- sen suhteen Jo Hydra kaunis ol' ja Cerberus Ja Fenris pakanain Valhallassa. Avoimen kitansa ne näyttivät, Mut tämä peto, paheen pahin pesä, Häpeämättömästi ilkityönsä Älyksi sanoo, peittää väkipuukkons' Arvollisuuden kaappuun pettäissänsä Viattomuuden, kuten Juudaskin, Suunnannolla.

KNUUTI. Kuink' oiva sanan tulva, Arvoinen isä!

ERLAND. Voi, voi sitä, josta On hyvän avun ääni paljas sana!

KNUUTI. Jo tullaan; joukko lähestyvän kuuluu.

ERLAND. Vahvistu, vanha rinta! Kalkkisi Juo pohjaan. Sielunpaimenen jo ammoin Velvollisuutena ol' onnetonta Seurailta hänen Golgathallensa.

KNUUTI. Nyt kuoriin rientäkäämme, tullaksemme Juhlallisessa seurueessa sieltä Hääväelle vastaan, sitä seisattamaan.

(Menevät.)

(Koraaliveisun kuuluessa tulee hääväki seuraavassa järjestyksessä: ensiksi kuninkaan *henkivartijat* piilukeihäät kädessä, sitte joukko punaisiin hameisiin ja samanvärisiin lakkeihin puettuja *kuoripoikia*, kantaen tulisoittoja; *Aksel Thordinpoika* ja *Hakon*; useita *ritareita* parittain; parvi nuoria *tyttöjä* koreja kädessä, joista viskelevät kukkia kirkonlaattialle; *Thora kuningatar* taluttaen *Valpuria*, joka on vaatetettu valkeaan silkkiin, hiukset hartioilla riippuen, ruususeppele päässä; kuningattaren *rouvat* ja *neitsyet* parittain. Saatto kulkee etualalla Harald Gillen hautakiven ja molempain pylväiden ympäri, pysähtyy sitte niin, että miehet tulevat seisomaan oikealle puolelle Akselin ja naiset vasemmalle puolelle Valpurin sukuhaudan äärelle. Molemmat rakastavaiset laskeuvat vanhempainsa haudoille polvillensa rukoilemaan. Kuninkaan henkivartijat asettuvat riviin näyttämön perälle ja nuoret tytöt ja pojat koreinensa soittoinensa heidän eteensä. Keskeltä, pylväiden välistä, jätetään keskikäytävä avoimeksi pääalttariin ja kuoriin saakka, josta *munkit* juhlakulussa tulevat; veli *Knuuti* kirkonkirja muassaan; *Arkkipiispa* hopealla huoliteltu sauva kädessä. Tällä aikaa *laulukunta* veisaa:)

Se mies, jok' aimo vaimon saa, Ei kaipaa kultaa, hopeaa; Ah, vaimo laivaa kalliimp' on Ja tuottaa onnen talohon.

Hän somin sormin kehräilee Ja näppärästi neuoilee, Ja istuu kangasaseissaan Ja helkyttelee kankaitaan.

Hän vaatetettu valkeaan On silkkiin sekä purppuraan, Ja puheens' aina siisti on Ja sydämensä viaton.

Hän miehelleen tuo poikia, Tuo isänmaalle urhoja. -- Ylistys, kiitos Herralle! Hyv' onni vihkiparille!

MUNKIT (peräpuolessa). *Gloria in excelsis Deo!*

LAULUKUNTA. *Amen!*

(Aksel ja Valpuri nousevat ylös. Kuningas Hakon taluttaa Akselin Valpurin luoksi ja leskikuningatar Valpurin Akselin luoksi. He ojentavat kätensä toinen toiselleen yli Harald Gillen hautakiven ja kääntyvät käsikädessä käydäksensä alttaria kohden. Munkkijoukko tulee heitä vastaan kirkon pylväiden välissä, jossa arkkipiispa sauvallansa heidät seisauttaa.)

ERLAND. Voi, onnettomat! Viran velvoituksest' On vanhusraukan pakko poistaa teitä Toivonne kukkatieltä. Kohtalonne Tok' älköön epätoivoon teitä saako! Älkäätkä nurjat olko vanhukselle, Jonk' ilo suur' ois ollut saadessaan Teit' yhdistää, jos taivas sen ois suonut.

AKSEL. Oi, Kristus! Mitä, herra arvoinen, On tämä? Saittehan te kirjan, näitte Jo naimaluvan meillä olevan ja Sukulaisuutemme jo katkaistuksi?

ERLAND. Voi, poikaseni! Kohtaloas vastaan Miehuudell' itses varusta! Et saa Sa Valpuria naida. Serkkuutenne Purettu on, mut ristilapsekset Te oletten; yht'aikaa sama vaimo Kasteesen teidät toi; rist'äitinä On Helvig rouva molemmille ollut. Ei lupakirja virka siitä mitään, Ja kirkko kieltää moisen naimisen.

AKSEL. Voi, piispa, mitä sanot? Jumal' armas! Mun Valpurin! Hän vaalenee. Oi, neidot!

VALPURI (erään neidon tukemana). Oi, ei se mitään. Vähän päätäni. Mun pyörrytti. Mua tue, Svanhvide! Pian se Ohitse menee.

AKSEL. Ristilapsekset?

KNUUTI (tulee kirkonkirjoineen). Niin, vel' ja sisar eessä Jumalan.

AKSEL. Niin onko? Näytä, sinä julma Juutas! Valehteletko? Näytäppä, myös Aksel Lukea osaa. (Tirkistää kirjaan, jonka Knuuti pitää hänen edessään.) Kaikki silmissäni Käy ympäri. (Sortuu Valpurin jalkain juureen.) Voi, Valpur, Valpur! Kaikk' On hukassa!

VALPURI. Ei, ei!

AKSEL (hypähtää ylös). On hukassa. Mä näen sen, tajuun koko seurauksen. Mun pyrintöni viisi pitkää vuotta: Luo vanhan Hadrianon joutuaksen' Ja päästä ystävyteens', suosionsa, Ilmaista sydämeni tila hälle, Jok' onnistuikin mulle vihdoon; -- se on Nyt tyhjiin rauennut. Jos eläis hän, Mik' oiskaan sitte? Lyhyt viivytys! Vaan kuollut on hän; Aleksander elää Kavala kartinaali; Hakon elää Kadehtijan'. Näen sinut, peto; väijyt Jo saalistasi, myhääät mielessäsi. Mun sauvani on särkynyt! Ja hukass' On, armas Valpur, kaikk'.

(Heittäytyy jälleen polvillensa ja kätkee kasvonsa Valpurin käsiin.)

ERLAND (katsoen ankarasti kuninkaaseen). Ei hurskast' ollut Näin ylen kauas tätä saattaa; kaunist' Ei ollut sydänpoloisia näitä Toivolla lyhyellä jännittää Saattaakseen kaiken toivon viime hetkell' Äkisti raukeamaan; ei oikein ollut Näin surkein kohtauksin yllättää Mua vanhusta, jok' arvon ansaitseen Niin virkani kuin ikänikin vuoksi.

HAKON. Vaan itse Aksel Thordinpoika syypää On kaikkeen; äkkihüoleen hänet oma Äkillisyytensä' syöksä; noudattanut Jos ois hän kuninkaansa neuvoa, Hän vartunut ois viisaast'. Urhoiltani En tietä kirkkoon voi ma sulkea, Ja kirkon lait sun kauttas puhuvat.

KNUUTI (tulee liinainen vaate muassaan). Kosk' Aksel Thordinpoika Valpuria Ei naida saa, niin kirkon laki heidän Eronsa tärkeydestä merkin vaatii.

ERLAND (Hakonille). Nyt ehkä saa tää toimi jäädä sikseen.

HAKON. Mun arvon' ankarasti vaatii maamme Lakia käyttämään. Tee tehtäväs!

ERLAND (lähestyy rakastavia). Voi, lapsen'! Seitsenkymment' talvea On vanhaa sydäntän' jo vaivuttanut, Vaan kalkkia niin katkeraa se viel' Ei tyhjentänyt. Akselini! Anna Vanhalle Herranpalvelijalle anteeks Tää tehtävänsä. Min' en Valpurista Sua erota, vaan sallimus; mut vaan Tät' elämää se eronaika koskee, Tuoll' ikuisesti saatte rakastaa.

AKSEL ja VALPURI (lankeevat polvilleen hänen eteensä, tarttuvat hänen käsiinsä ja suutelevat niitä). Hyv' isä arvoinen!

ERLAND. Te rakkaat lapset! Oi, nouse ylös, Aksel! Armas Valpur'! Jo nouskaa. Ystäväni, tartu tähän! Voi tyttö raukka, tartu tähän liinaan!

(Aksel ja Valpuri ottavat kiinni kumpainenkin liinankulmaansa. Kuningas kurottaa miekkansa piispalle, joka aikoo halkaista liinan, mutta keskeytyy toimessaan.)

Ei; sit' en voi ma. Tule, veli Knuut! Jo Apuas tarjoit tähän toimeen. Olen Jo liian vanha. Käsi vapisee. En ole

neljäänkymmenehen vuoteen Mä miekkaa käyttänyt. Mä sit' en voi.

KNUUTI. No, herra, miekka mulle antakaa!

(Lähenee Akselia ja Valpuria, menee heidän väliinsä miekka kädessä sanoen:)

Kuin kuninkahan miekka kirkkosäädyn Kädessä tämän liinan halkaisee, Niin myöskin Herra taivaan erottaapi Ijäksi Aksel Thordinpojan Valpur Immerintytystä.

(Halkaisee liinan.)

MUNKIT (taustalla). Amen! Amen!

(Työt ottavat punaisen ruususeppeleen Valpurin päästä ja panevat valkoisen sen sijaan.)

HAKON. Nyt toimi päättyi. Valpur vietäköön Nyt luostarihin. Anteeks antakaa, Jos, jalo äiti, teitä loukannut On näkemänne tapahtuma.

KUNINGATAR. Sulle Jumala anteeks antakoon!

HAKON (tarjoo kätensä äidilleen; kääntyessään ja katsoen Akseliin ja Valpuriin). Nyt toimi On päätetty. He erotettakoon!

ERLAND (vakavasti). Ei vielä. -- Kovin käyttämään sa vaadit Lakia moista, joka katkeran On surun heidän sydämeensä saanut; No niin, ma taas lain toisen muistiin saatan, Jok' armiaasti sallii moisten raukkain. Hyvästit ensin toisillensa tehdä.

HAKON (viivähtää). No, lyhyesti sitte. Sano, Aksel, Hyvästi Valpur sisarellesi!

ERLAND. Niin tarkoitus ei ole; kahden kesken Vapaasti puhella he täällä saavat.

HAKON. Taas turhaa tilaa siten synnillisen Himonsa syötiks antaa! Sääntö tuo On luonnoton.

ERLAND. Mut kaikitenkin sääntö, Jok' ompi noudatettava.

HAKON. Mut ell'ei Kuningas sitä salli?

ERLAND. Niin hän luopuu Velvollisuudestaan ja kirkon pannaan Mä hänet julistan.

HAKON. Kuink' uskalijaasti Sa puhut.

ERLAND. Niin kuin arkipiispa.

HAKON. Ken Sun arkipiispaks saatti?

ERLAND. Jumala.

HAKON. Haa, vanhus!

ERLAND (käskevästi, kohottaen sauvaansa). Poistukaatte! Suotakoon Raukoille näille rauhaa tointuakseen, Jäähyväishetki hoivaks, lohdukseen!

HAKON (hillitsee itsensä). Niin, niin! -- Sun tääll' on valta käskeä.

(Menee seuroineen. Arkkipiispa katsahtaa Knuutiin ja toisiin munkkeihin, jotka sen jälkeen menevät kuoriin.)

ERLAND. Hiljaista huolt' ei enää häiritä; Huojennus sydämenne tunteille Nyt antakaa ja ero ottakaatte, Mun rakkaani! Mut lyhyt aika teille Vaan annetaan; se käyttäkäätte. Voimaa Jumala poloisille teille suokoon!

(Menee.)

AKSEL. Oi, kiitos, vanhus! Murheen okaat peität Sä säälin vaalevilla ruusuilla.

VALPURI (ottaa seppeleen päästänsä ja katselee sitä). Valkoinen ruusu pyhän rakkauden On merkki; maallinen tuo punaliekki On sammutettu, -- lehdet valkoiset Kohoovat niin kuin enkelien siivet.

AKSEL. Voi, Valpur! Valpur!

VALPURI. Armas ystävä! Sä mieltäs lohduta.

AKSEL. Vai lohduttaisin? Oi, miten voit sa tointua niin pian, Niin helposti?

VALPURI. Ma olin valmistaunut.

AKSEL. Olitko valmistaunut? Ethän, Valpur! Sun riemus näin mä, vaunuihin kun astuit. Kuink' ihanasti suusi hymyili, Kuink', armas tyttö, silmäs kiilsivät!

VALPURI. Silloinpa silmä kirkkahimmin kiiltää, Kun kyyneleit' on täynnä.

AKSEL. Kuinka, Valpur, Epäillä taisit? Eikö näyttänyt Kaikk' onneksemme käyvän? Luultuun onneen Olenko hourupäisnä tänne syössyt? Kuin Jaakob enkö vuosi vuodelta Mä yhä uupumatta ahkeroinnut Rakasta Raakelian' ansaitaksen'? Ja nyt mua moinen vastus kohtaa? Ei! Kov' onneni ol' arvaamaton, julma, -- Se koko miehuuteni mursi. Silloin Kyll' olit oikeass', oi Valpur, tuossa Kun polvillaan näit pyhiinvaeltajan, -- Hän haudan partaall' on, ei määrän päässä. Kyll' olit oikeass', se hälle aukee Kuin helma, hyvän ystäväisen helma. Maanpiirillä mit' on mull' etsittävää Nyt enää? Päiväni on laskenut Ja sammunut on valoni. No niin! Sa aukee, hauta; rauhainen sa olet. Niin, aukee, syliis minut sulje; sitä Ei Valpurini tohdi.

VALPURI. Tohtiip', Aksel! Jäähyväiseksi viime kerran tohtii Valpuris sinut syliins' sulkea.

AKSEL. Oi, kohtaloni! Tähän minut surmaa!

VALPURI. Ei, armas ystävä, sun elää pitää.

AKSEL. Miks elää?

VALPURI. Eestä kunnian. Oi, Aksel! Sa muista kaunist' urhonimeäs! *Suur'*, *jalo*, *rikas* Aksel vanhalla On kielellämme.

AKSEL. Siksi ois, niin, siksi Ois Aksel tullut, ell'ei kohtalo Ois riistänyt hält' autuaallista *Valhallaa*, *Valpuria*, voiton palkkaa.

VALPURI. Oi, sulho hyvä!

AKSEL. Sodan hälinään Mua tummaa tammenlehti-seppelettä Ei sotatorvi saamaan kutsunut; Sa, Valpur,

eessä' Normanani väikyit Sulholles ruususeppelt' oijentain, Punaista ruusukehää.

VALPURI. Ruusut kuihtui.

AKSEL. Ma Roomaan jouduin, vanhan paavin näin. Vavisten lähestyin maailman herraa. Eloa, turvaa hymyilystä joi. Lumouskirjan rakkaan hältä sain ma. Italjan vuoret, lumenpeittoiset! Pian silloin taivaan rantaan katositte. Mun silmäni, päin pohjoist' yhä, revon Tulia luulivat jo näkevänsä. Ne kodin muisteloina sähköyivät.

VALPURI. Ne Valpurisi tunteit' oli, Aksel!

AKSEL. Ja nuori pyhiinvaeltaja käv' yhä, Ylitse vuorten milloin, milloin laaksoiss' Etäällä kotimaasta sauvoineen; Vakava toivo onnen tiestä huojens' Halua hellää, koti-ikävä; Kun leivo hänet herätti, niin lauloi Se Valpurista; aamukoi niin hehkui Kuin lempensäkin; päivän helle hänet Pakotti metsän varjoon; monessa Velsklannin rungoss', Saksan pyökissä On nimi Valpur. Oi, sa kurttu kuori, Pian rakkaat piirrot peitä. Vaan sa, Puutar, Puun rungossa sa ruikuttele hiljaa Etelämaiden paimentyöille Kov'onnisesta Pohjan parista, Vihreitä kutrias kun illoin viuhkaat.

VALPURI. Kuink', Aksel, oletkin mua rakastanut.

AKSEL. Taas saat, maailma laaja, minut nähdä. Mut ilman sauva, -- särkynyt on sauvan'. Nyt astelen ma synkkää metsää taas, Mut rientoa ja määrää vaill'. Ens turve Mun polullani auetkoon ja haudan Minulle suokoon; siin' on majani.

VALPURI. Sa julma! Niinkö Valpurin sä heität?

AKSEL. Vai tyynnä täällä katseleisin, sinut Kun surmaajas vie eteen alttarin?

VALPURI. Hän ennen minut mestattavaks vieköön!

AKSEL. Sä, peto! Moisen sydämen sa sorrat Ja sitä lemmeks sanot.

VALPURI. Silmäni, Himeät kyneleist', ei kestä kauan Valoa päivän enää; ennen kuin Ne Tuoni ummistaa, on äiti armas, Pyhäinen kirkko, hunnun mulle suova.

AKSEL. Oi, Jumala! Mun Valpurini nunnaks! Nää hiukset, silkinhienot keltakutrit Pois kerittäisiin; vartalonsa kaunis Vaatteeseen mustaan, paksuun verhoitaisiin!

VALPURI. Mont' yötä sitte yksin käyn mä täällä Suloista unelmaani ajatellen, Sun tuloas ja kovaa onneamme; Hartaasti silloin sydämeni nousee Luo Herran rukouksin, korkein veisuin, Ja rukouksen' tähden huojentaa Hän sydämesi surua.

AKSEL. Oi, Valpur!

VALPURI. Ma hiljaa kammiossa pieness' istun; Kutelen kultaa silkkiin; huolin, hempein Eleten aikaan', niin kuin kyyhkyläinen, Mi kaikess' säysyydessään ei saa rauhaa; Mi koskaan vihannall' ei lehväll' lepää, Vaikk' kuink' ois uupuneena; jok' ei koskaan Juo vettä kirkast', ell'ei jaloillaan Sit' ensin hämmentele.

AKSEL. Entä Aksel?

VALPURI. Sun taloos mennä pitää, Helfrid siskos Hyväisen luoksi; isänmaatas ihan Et jättää saa, et jäädä tänne, missä Miel'haikus yltyisi. Maailmass' aika Parantaa kaikki, niin myös sinun haavas. Jalossa, tyyness'

suuruudessaan luonto Ja siskokullan seura sydäntäsi Enemmän huojentaa, kuin rattoseurat. Senvuoks sun pitää mennä talohos, Jok' ylävaaran reunall' uljailee, Yl' laakson, joen, yl' aavan meren katsoo. Niin kohtaloas katsoa sun tulee. Jos liioin alkaa sydän sykkiä, Niin joutses, keihääs sieppaa, kuusikorpeen Sä synkkään syökse! Saakoot kaihos karhu, Ilk'ilves, jotka metsän rauhaa rikkoi. Sä siten huoles vähitellen voitat. Talv'illoin istu usein hyväisen Helfridin luona orsituvassanne. Lue hälle vanhat tarut Odinista, Thorista, Baldurista hyvästä. Helfridin harpun myötä laula myös; Hagbarthin, Signen laulua ei sentään, Äläkä laula Aakest', Elsa neidost'.

(Puhkee itkemään.)

AKSEL. Oi, Valpur! Valpur! Laulankin vaan niistä.

(Syleilee häntä.)

ERLAND tulee takaisin. Nyt, rakkaat lapseni, en muuta voi -- Kov' onni vaatii teidät eroomaan.

VALPURI. Hyvästi!

AKSEL. Hyväst'!

VALPURI. Tavataanhan.

AKSEL. -- Taivaass'!

(Irtaantuvat toistensa syleilystä ja poistuvat kumpikin tahollensa, Valpur seuroineen. Wilhelm nähdään peräpuolella.)

ERLAND. Oi kovaonnisia! Himmen valon, Kuin tähtein, luopi lemmen liekinne Mun muistojeni talvistaivahalle. Niin, luonnoton se mies, mi milloinkaan Ei lemmen voimaa tuntenut. Oi, Aksel! Mun kohtalon' ol' yhtäläinen juur' Kuin sinun kohtalosi. -- Leonora! -- Kuin kuutamoo, niin muistos säteilee Mun talvishangelleni. Uskollinen Olitko Erlandille asti kuoloon? Ei kenkään, kenkään ole hälle sanaa Sinusta saattanut, ei kuolemastas.

WILHELM (taampana). Leonor' von Hildesheim ain' Erlandille Ol' uskollinen asti kuolemaansa.

ERLAND. Se ääni mulle haudastako puhuu?

(Kääntäytyy ja havaitsee Wilhelmin.)

WILHELM. Isänsä Gebhard vaikka hänet vaati Rudolfin avioksi antaumaan, Hän sydämessään sentään Erlandille Ol' uskollinen. Mielessään hän sua Rakasti, linnass' synkässä kun hänen Vihattavansa seurass' olla täytyi.

ERLAND. Ken on tuo outo, vaalas mies, mi kirkon Perältä puhuu? Ilmestys se onko? Hän pylvään lailla seisoo, vasten miekkaa Vakaasti nojaten. (Wilhelm astuu häntä kohden.) Ken olet, vieras?

WILHELM. Ken? Tiikerin ja lampaan välikohta, Arvoinen isä! -- Lumikukka, saatu Yökylmään, tähtein oudon ennussuhteen Ajalla, tulipuna-pyrstötähti Kun Venustähden pimensi.

ERLAND. Sa olet --

WILHELM. Eleonorasi ja Rudolfin, Sun vihamiehes, poika.

ERLAND. Kaikki pyhät! Se onko mahdollist'? On niin; ma rakkaat Ne piirteet näen kautt' tylyn tuimuuden. Oi, poikani! Eleenooran poika! Mun sylihini tule! Likistää Mun anna sua vanhaan rintahani!

WILHELM. Tunteeni hyvät, hellät on, kuin sinun, Mut kyynleit' ei luonto mulle suonut.

ERLAND. Mik' on sun nimes, Leonoran poika?

WILHELM. On Wilhelm, teidän kielellä Vildhjalmur.

ERLAND. Ja mikä enkel' johti sinut luoksen'?

WILHELM. Oi, herra, hyvä enkeli, ma luulen. Mun luonton' outo on, lie epäluonto, Päinvastaisista aineist' yhdistetty; Niin lempi, viha, hellyys, uhka kiehuu Ijäti rinnassan', mi huojentuu Vaan silloin, kun ma sodan hälinähän Rutosti rynnän, tai kun kylmän jäykäll' Uskollisuudell' aimo veikkoon liittyn. Niin Aksel Thordinpoikaan liittynyt Ma olen. En ma rakastaa voi itse, Mut huojennusta tunnen, lempivää Kun autan. Häntä seurasin; mä tiesin, Ett' olet täällä. Kuolinvuoteellansa Pyhästi määräs äitini, ett' täällä Sun luonas kävisin. Hän kyllä ties, Ett' olit rautapaidan munkkikaappuun Sa vaihtanut; hän hartahasti pyysi Mun kerran sulle tuomaan elämänsä Jäähyväiset. Suo anteeks! Sodan melskees' Sen kymmenkunnan vuotta laiminlöin. Yht'äkkiä nyt matka Akselin Mua siitä muistutti ja herätti Mun omatunton'. Ehkä synkkä mielen' On ollut mulle rangaistus, mi taukoo, Kun äitin' olen viime tahdon tehnyt. Arvoinen isä! Tuiman pääni päälle Kätenne pankaa, siunaus mulle suokaa!

(Lankee polvillensa)

ERLAND. Jumala siunatkoon sua!

WILHELM. Kiitos! Kaikki Se lievensi. (Nousee ylös.) Täss' yhdynnässä näen Ma taivaan viittauksen. Hyvä vanhus! Jo monta vuotta sitte morsios Sa kadotit; -- tää rinta lemmeltä On lukittu; -- mut kaks täss' erotettiin Sydäntä, lempimähän luodut vaan. Niin, isä arvoinen, me kaksi, toinen Avioliiton onnettoman uhriks Ja toinen hedelmäksi tullut, -- me Tuonlaista estäkäämme liittoa: -- Pelastakaamme ystävämmä.

ERLAND. Miten, Mun poikani?

WILHELM. Se riippuu sinusta, Niin minä heidät pelastan.

ERLAND. Vaan miten?

WILHELM. Valmiina, purjeissaan viel' laivamme On vuonoss'; ankkurin kun nostaa, voi Se rannan jättää. Valpur luostariin On viety. Sinne kautta kirkon vaan Käy tie. Ja estääksensä Valpurin Poisryöstämistä, jota Hakon pelkää, Tuleepi Knuuti kahdenkymmenen Ritaripojan kanssa yöksi kirkon Ovelle vahtiin sekä ilmoittaa, Jos vähäinenkin kuuluu hiiskaus.

ERLAND. Ja moinen varoisuus, mi pelastuksen Saa mahdottomaks, ilahuttaa sua?

WILHELM. Varoisuus yksin pelastusta auttaa. Jos kirkon raudoitettut, raskaat ovet Lukittaisiin, ei pelastusta ois. Huomenna Hakon aikoo Valpurin Jo linnan viedä morsiamenaan, Mut läpi ritar'joukkion, vaikk' onkin Kaksikymmen-lukuinen se, musta munkki Viel' yhdeskolmatta, ma raivaan tien.

ERLAND. Kahakka melskett' eikö nosta, linnan Uroita herätä?

WILHELM. Ei tahrata Saa kirkon pyhää laattiata karskein Ritaripoikain kunnan verellä. Velvollisuuttaan noudattavat he Ja kuninkaansa käskyä. Ma neuvon Paremman tiedän.

ERLAND. Minkä, poikani?

WILHELM. Tuo kulta-arkku yli alttarin, Se eikö ole pyhän Olavin? Ja eikö kansa luule, että hänen Ruumiinsa usein, eri sattumoissa, Puol'yönä nousee ylös haudastansa Pahoja aavehena peloittaakseen, Hyville sorretuille avuksi?

ERLAND. Niin jokahinen uskoo.

WILHELM. Eikö hänen Hopeankirjaeltu kaappunsa Ja kultakypärinsä, rautakeihääns' Sun, arkkipiispan, talless' ole?

ERLAND. On.

WILHELM. Siis Aksel pelastuu.

ERLAND.

Sä, ystäv', aiot --

WILHELM. Epäätkö, että pyhä kansantaru Voi joskus hyvän hyödyks vaikuttaa Niin kuin se, käytettynä väärin, usein Voi synnin voitoks vaikuttaa?

ERLAND. En! -- Ei Se ole synti. -- Jumal' anteeks antaa Vähäisen viattoman petoksen, Min hätätila hyvään hyödyks vaatii.

WILHELM. Petoksen? Ken saa petokseks sen? Itse Arvoinen isä, itse tulee pyhä Olavi verhottuna minuun; hänen Ma haamuns' olen. Haamu eikö ole Ijäisen hengen ajallinen muoto?

ERLAND. Ei muuksi voi sit' ymmärtää.

WILHELM. No niin, ma Olavi pyhän kalma muoto olen. Sen aatteen johti mieleeni hän itse, Mä hänen tosihaamunansa tulen.

ERLAND. Mun poikani! Kuink' kovin palavat Sun tummat silmäsi.

WILHELM. Mun aatteeni Iankaikkisuudessa on mieluisimmin; Ja henkein valtakunta monta kertaa On silmäin eteen mulle ilmestynyt. -- Ma toimihini riensin laivaan, jonka Kannelle ylen helle päivä paahtoi. Ja sieltä kiidätin mä kirkkoon taas, Läss' ollakseni vihkimyksissä. Ma liian varhain tulin. Vilvakkaalta Minusta kirkko tuntui hiljainen; Ma uupunut kun olin työstäni Ja ympär' olin monet kerrat käynyt Pyhiä alttareita katsellen Ja nimet lukein hautakivissä. Niin tuonne kuorin loukkoon istahdin Ma vihdoin viereen pylvään, jossa vanhat Vihertynehet vaskivarukset Ja voitonsaaliit, lipunsiekaleet, Nuo urhouden muistot, riippuvat. Ma viistoon pyhän Olavin kult'arkust' Unehen vaivuin; levoton mun oli Uneni, surullinen. Sillä kaiken, Mi täällä tapahtui, mä ikään niin Kuin kautta himmen usvan näin. Kun munkki Pahikko liinan halkais', syöksähdin Ma vihaisena pystyyn, rientääkseni Avuksi Aksel ystävälleni. Vaan -- kauhull' alas jälleen vaivuin, sillä Kun liina halkes, auki irtaantui Tuon pyhän kulta-arkun kansi tuolla Ja arkuss' seisoi kiivastunut mies Ja katsoi munkkiin.

ERLAND. Minkä muotoinen?

WILHELM. Väkevän urhon, keskikokoisen, Keltainen tukka, silmät siniset, Ja liina hurmeinen sen kädess' oli; Hän sitä painoi vasten haavaansa.

ERLAND. Haa, pyhän Olavin se oli haamu.

WILHELM. Hän ylös pylvään tamineisiin näytti Ja huus': "sun ensi yönä pitää minun Asussan' kavaluutta rankaiseman Ja rakkautta puoltaman. Sen liekki Jalosti leimutkoon!" Näin lausuttuaan Hän äkkiin katosi. Ja herätessän' Ma kuulin, kuinka kirkon o vess' ääneen Kuningas käskyn munkillensa antoi.

ERLAND. Valio Wilhelm, mua seuraa nyt! Ma valmis olen.

WILHELM. Viel' ei ole aika. -- Kun päivä laskenut on läntehen Ja kaste kylmä hautain kivet peittää; Kun miehen mieleen tunkee epäily Ja tuska synninorjan tuntohon; Kun kirkon peittää pyhä pimeys, Yölamppu haudoille luo himmen valon Ja kello kaksitoista kumahtaa, Ja huuhkaja kun huutaa, kukko laulaa -- Niin ruhtinaallisessa loistossansa Olavi puol'yön kuninkaana nousee Pahoille kauhuks, turmaks ilkiöille Ja hikiliinallansa pyyhkimään Viattomien silmäin kyyneleet.

NELJÄS NÄYTÖS.

Yö. Kynttiläkruunussa palaa himeästi valaiseva valkea. Veli Knuuti istuu vanhan Björnin, Kolbeinin ja useampien soturien kanssa penkillä vasemmanpuolisen pylvään lähellä.

KNUUTI. Tässä, ystäväni, parhain istumme, Tän pylvään luona, kolmen Norjalais- Kuningasvinaan pyhään ristein eessä. Täällä yömmä vietetty Herran nimessä. Oletko pitänyt sa tarkan vaarin Uroista oven suussa, Endrid?

ENDRID tulee. Olen. Ne valvovat.

KNUUTI. No, mekin valvokaamme. Pitäähän alamaisen kuninkaansa Vakuudeks valvoman. Sentähden juuri Tän paikan itsellemme valitsin, Kuningas-pylvään nimellisen viereen. Pyhänä kohouu se kolmin ristein. Mut tuota tuolla puolen katsokaa! Häpeäpylvääks se ois sanottava. Kaks synnistä rakastelijaa siihen Nimensä oli piirtänyt. Ja vastaan Kuninkaan valtaa, kirkon lakia He houruin lailla uhmasivat. Herran, Vanhurskauden rangaistus nyt tulee. Jalossa harmissa löi miekallansa Kuningas merkin pois, mi kirkon puuta Soaista tohti lemme seppelillä. Nyt tuolla tomuss' seppelihylky kuihtuu.

BJÖRN. Niin. Mihin kukat muuhun kelpaavat Kuin kuihtumahan. Antaa niitten olla! Mut toista kuninkaan on ristin, se mit' Ylemmä nousee, sitä paremp' on Maan kanta, sitä korkeampaan voimaan Ja kunniaan valtakunta kohoo. Senvuokspa miellyttää tuo korkein risti Mua parhain. Nuo kaks muuta kohoovat Myös jokseen, korkeata Haraldia Tok' ei ne yllä.

KNUUTI. Noin ä!, ukko, haasta. Olavi Kyrre, muistoss' autuas, Ei Haraldia halvemp' ollut. Rauha Ol' Olav' Kyrren aikaan' ylinnä. Hän oli pappissäädyn turvasauva.

BJÖRN. Se juur' ol' onnetonta. -- Niin, niin, rauhaa Mä meinaan; pappissäätty, herra, kaiken On arvon ansainnut, sen kyllä tiedän. Mut Olli Kyrre, Mauno Paljasjalka, Ne turman ensi taimet tänne toivat, Kun maamme vanhat tavat muuttivat; Ja siksi, tuumin, eivät tule oivan He Harald Haarderaaden rinnalle.

KNUUTI. Olavi töillään maata hyödytti.

BJÖRN. Sarvesta ennen Ollin aikaa juotiin. Ja tuli vierastuvan keskell' leimus; Somasti silloin penkill' istui Norjan Kuningas urostensa kesken; olut Hänelle tulen ääreen tuotiin; -- se Ei Ollin mieleen ollut! Hälle ol' Yl'istuun tehtävä pääpenkkiin; -- lämmin, Iloisa tuli tuvan keskellä Ei saanut roihuta, se koloon, syrjään Ol' ahdattava, syystä vaan, ett' eivät Savua arat keuhkons' sietäneet.

KNUUTI. No, isä Björn, se rintaan koskeekin.

BJÖRN. He, rintaan! Miehuutt' olkoon miehen rinnass'. Savusta, tomust' älköön huoliko. Puvuissa Olavill' on suuret synnit; Ne Herra hälle anteeks antakoon! Sit' ennen kävi urho haarniskassa; Nyt hänen kupeillensa pauloitettiin Hopea-, kultavaate kirjavainen; Pohkeisiin kultarenkaat kiristettiin, Ja hieno silkkivaate laskoksiin Käs'varsiin, hartioihin kureiltiin, Vaikk' olivat niin ahtaat hihat muuten, Ett' ylle saatiin koneen avuin. Niin Ol' ikään Mauno Paljasjalka, vähän Vaan toisin; sankar' oli hän, mut eikö Irlannin retkell' oltuaan hän juossut Kaduilla lyhyin nutuin, avosäärin, Kuin kerjään, vaikka Norjan kuninkaana. Ja liikanimens' syynä hän ol' itse.

KNUUTI. No, isä, kaikki ajan kanssa muuttuu!

BJÖRN (pudistaa päätään). Jos vanhat juomasarvet arvossa He vaan ois pitäneet, en virkkais mitään; Mut maistell' oltta, simaa pikarista, On huono tapa, joka varhemmin Tai myöhemmin vie maamme rappiolle. Ei; maljan kelpo poika juokoon pohjaan, Pöydälle älköön panko jätteitä.

ENDRID. Kai ukko siin' on oikeassa. Harald Ol' oiva urho. Nimens' suuress' arvoss' Siit' asti viel' on Kreikan maalla, kuin Hän kuningatar Zoen palveluksessa Ol' urheain Varjaagein joukoss'.

BJÖRN. Äsken Sa Miklagoordist' tulit; kuink' on siellä? Viel' olettenko saattaneet, kuin mekin, Vanhoille Pohjoismaille kunniaa?

ENDRID. Sun kanssas, äijä, kaikk' ei ole kuollut.

BJÖRN. Paljaalla tanterella maataan siis, Kypäri päässä, kilpi rinnalla, Pään päällä miekka, käsi kahvassa, Ja rinta täynnä rohkeutta, mieltä?

ENDRID. No, kuinkas sitte!

BJÖRN. Vieläköhän pyhän Olavin aave valkoratsullaan Käy johtamassa teitä, vihollista Kun vastaan käytte?

ENDRID. Usein, isä Björn! Sä etkö ole kuullut, kuinka hänen On äsken käynyt Neiter-miekkansa?

BJÖRN. En, poikaseni; kerro!

ENDRID. Tiedätten, Ett' uljas Ruotsalainen, Ingebjörn, Olavi Stiklastadissa kun kaatui, Sen miekan otti. Perinnöks se joutui Polvesta polveen. Viime jälkeisensä Mun kanssan' viime keisar'sodass' oli; Me leiriydyimme, jokainen Varjaagi Niin juur' kuin sanoit lepäs' aseissaan, Käs' miekassa pään päällä. Ruotsalainen Kun herää, häll' ei miekkaa olekaan. Se kauas kentälle on heitetty. Niin kävi peräksyttäin kolme yötä. "Kah", keisari nyt kysyy, "mit' on tää?" Hän vastas': "Jalo Kyrialaks!" (Se herra Aleksiuista muka merkitsee; Sill' että Kyrie on herra kreikaks, Jo virsikirjast' tiedätten) niin: "jalo Kyrialaks, tää miekka nimeltään On Neiter; Olavin se oli, jonka Hän Stiklastadiss' sortuessaan jätti".

BJÖRN. Siin' Olav' oikein teki. Ruotsalaisen Kädestä hän sen väänsi. Miks tuo miekkaa Olavin ottikaan?

ENDRID. Niin, niin! Sen keisar' Ja kaikki oivalsivat. Suurin kuluin Kyrialaks nyt kirkon rakennutti Pyhälle Olaville siihen, missä Tää miekka makas'; yli alttarin Se sitte ripustettiin niin kuin täällä Yl'alttarin on hänen arkkunsa.

KOLBEIN. Kuink' kumman lailla kuorin hämärässä Tuo kultalipas loistaa. Liekö totta, Isä arvoinen, ett' Olav' kuningas Se kummittelee?

BJÖRN. Kysymys on sekin!

KNUUTI. Olette, Norjalaiset, hurjaa kansaa; Siis kuolleidenkin haudoistansa täytyy Välisti nousta sielujanne pelkoon Ja parannukseen saattamahan.

BJÖRN. Etkö Satoja niistä kummist' ole kuullut?

KOLBEIN. Olenpa maar, mut voiko niihin luottaa, En tiedä.

KNUUTI. Älä tee sä syntiä! Niin hyvin saatat, poika, autuuttas Ja taivast' epäillä, kuin Olav' pyhää Ja hänen enteitään.

BJÖRN. Sa varo vaan, Ett'ei sun käy kuin Tanskan jaarlin, jonka Uskottomuus sai sokeaks.

ENDRID. Oi, kerros Pyhästä miehest' tuosta meille jotain. Ijässäs olet paljon kuullut, arvaan.

KOLBEIN. Se mielikuvitusta kiihottaa, Ja kirkoss' yö kun vahdiss' ollaan, niin --

BJÖRN. Oletko pelkuri?

KOLBEIN. En eläville.

BJÖRN. Sa oikein vastasit, mun poikani! Sull' onko hyvä omatunto?

KOLBEIN. On.

BJÖRN. Siis peljät' ei sun tule kuolleitakaan. Ei Olav' meille kellekään tee pahaa. On meillä kaikilla -- Knuut veljen hurskaan Kun poijes luen -- paljon syntejä, Mut omatuntomme on puhdas, siks ei Olavi kellekään tee pahaa.

ENDRID. Kerro.

BJÖRN. Eräänä yönä kauppalassa tässä, Kun kello kaksitoista juuri löi --

(Kello lyö 12.)

ENDRID. Ho, kuulitko sa?

BJÖRN. Empä ole kuuro! Eräänä yönä kello kaksitoista, Kun kukko puoliyöt' ol' laulanut --

(Kukko laulaa.)

KOLBEIN. Nyt laulaa!

BJÖRN (närkästyneenä). Mun jos pitää kertoman, Niin ole vait. Mit' elkeitä on moiset! Ei omaa puhettansa kuulla saata Vaan kellon lyönnin, kukon laulun tähden Ja tuhman lorun. Huono tapa on, kun Puheisiin nuoret pojat nenin puuttuu. Mun nuoruudessan' olivat he vaiti, Kun vanhat urhot puhuivat. -- Vaan minne Nyt ehdin?

ENDRID. Kukon lauluun.

BJÖRN. Niin. (Kolbeinille.) Jos vielä Mun puheeseeni puutut, laverrelkoon Hampaaton ämmä sulle lopun. -- No, -- Puol'yönä, juur' kun kello kaksitoista Ol' lyönyt, kukko laulanut, niin pyhä Olavi kuorist' astui tänne vitkaan Asuissa kultaisissa, kypärinsä Ol' laskettu ja hohtokivi-kruunu Sen päällä, pitkä keihäs kädessänsä, Hopeankirjaeltu kaappu yllä, Min lieve laattiata laahasi.

(Aivan senkaltainen kummitus, josta Björn kertoo, näyttäytyy kirkon perällä; Kolbein, joka sen ensiksi havaitsee, vaalenee ja katselee sitä tuijottavin silmin.)

Mik' on nyt, poika hölmö, sinun taas?

(Kolbein on vaiti.)

Noh, etkö saata suutas aukaista?

KOLBEIN. Sa kerro vaan, en tahdo puuttua Ma puheeseesi, sivumennen vaan Ma sanon: tuolla käytävällä mies On, josta puhut, ihka ilmettynä.

URHOT. Krist' auta!

(Munkki pakenee; muutamat aikovat seurata häntä.)

BJÖRN. Jääkää! Norjan miehiä Jos oletten, jos kunnon urhoj', jääkää! Vaan ilkimys ja pelkur' pakenee. Kuin minä, polvillenne langetkaa! -- Niin! -- Pääanne paljastakaa! Kädet ristiin Hartaasti pankaa! Rosvot vaan ne kauhull' Olavin henkeä noin kammovat. Miks pakenette? Mitä pelkääten? Hän haltiamme on ja lapsiaan Hän ehkä puhutella haluaa.

KOLBEIN. Se läheneepi.

URHOT. Herra, auta meitä!

KUMMITUS (järeällä äänellä).

Mi häirää holviloissa Lepoa kuolon? Kuninkaan luut ken kutsuu Kupariarkust'? Mi kolkkaa, kussa kalvas, Veretön viihtyy? Nyt hiljaa, hiiskumatta Ja keihäin, kalvoin Hylätkää muurit mustat, Pimeät paikat, Älkäätkä äänin ilmi Sanaakaan tuoko Ennenkun päiväyt paistaa Mun haudalleni.

(Urhon nousevat ylös, kumartavat, tekevät ristinmerkin ja menevät pois kirkosta.)

KNUUTI (palaa ovenvartijoin kanssa). Se petost' on, ma sanon! Yllätys Vaan ensin tuntui vähän oudolta, Siks että aikaa mietintään ma sain. Tuoll' on hän, tulkaa. Meit' on kyllä monta. Hän piilukeihäillänne kiertäkää; Se veijar' elävänä vangitkaa. Ei aaveit ole. Turha luulo! Pettää Kuningas aiotahan. Voittakaa Taik'usko! Multakasa, matoin ruoka On Olav'; voimans' ammoin sitte loppui.

(Kummitus menee reippaasti Knuutia vastaan ja työntää keihään hänen rintaansa.)

URHOT. Krist' auta! Syntiinsä hän kaatui. Paetkaa! Ylistett' olkoon Luoja, kaikki pyhät!

(Kaikki pakenevat; kummitus katoa.)

KNUUTI (yksinään). Se kuolinhaav' on. Avuks! Auttakaa! Mua hädäss' älkää heittäkö! Oi, yksin Ma olen. Kuiviin juoksee vereni. Se ihminenkö oli? Keihään työnsi Se rintaan voimin luonnottomin, läpi Mun rautapaitan', jonka kaappu peittää. Ei; kuolevainen oli se! Kaikk' kuolee, Iankaikkisuutt' ei ole, ei! (Kello lyö neljänneksen yli kaksitoista.) Haa, mitä Kumaava kellonlyömä merkitsee? Tuo ylhäinen, -- tuo jylhä yhden ääni? Voi kauhua, voi tuskaa hirveää! Mä vertän' enkö tyrehtää voi millään?

(Haparoit ympärilleen ja saa käsiinsä Valpurin seppeleen, jonka Hakon pylvästä löi.)

Oi, tässä on yrttejä, jotka veren sulkee. -- Kovemmin juoksee! Mitä näen? Voi, Herra! Se Valpurin on seppel! Laupeutta! Oi, armoa! Mun eestän' rukoilkaa, Te armaat! Seppeltänne sydänveren' On punannut. Mun eestän' rukoilkaa!

(Kuolee.)

Wilhelm tulee takaisin; Valpuri ja Arkipiispa hänen muassaan.

WILHELM. Äi, impi, vapise. Sa vapaa olet. Palveljan' Akselia riensi tuomaan. Nyt hyv' on tuuli, laiva valmis; purjeet Kyll' leppein leyhkin Onnettaret täyttää; Valoisa Freijan tähti kirkkahasti Yötaivaan siintävältä laelta tuikkaa.

ERLAND. Kost' Jumal' hyvä työs, mun poikani!

WILHELM. Mun työn' on halpa, isä Erland! Aksel Vaan sua saa kiittää onnestaan.

VALPURI. Oi, saamme Molemmat teitä molempia kiittää.

WILHELM. Tuoss' on hän!

AKSEL tulee, kädessä kilpi Ja miekka. Wilhelm! Armas Valpur! Isä!

WILHELM. Tie laivaan avoinna jo onko, Aksel?

AKSEL. On katu tyhjä; aran joukon kirkon Ovesta äsken syöksevän mä näin Kuin karpäsparven, joka lehväll' ulos Tuvasta ajetaan. Vaan munkki puuttui Jok' oisi kiinni pantu, kahlittu Ma pelkään, että jossakin hän piilee, Ilm' antaa kaikki.

WILHELM. Olkaa huoleti! Jo kavaluus sai palkan.

(Osottaa munkin ruumiiseen.)

AKSEL. Verissään On Knuut!

VALPURI. Oi, pyhä neitsy!

ERLAND (säikähtäneenä katsoen Wilhelmiin). Murhattuko?

WILHELM. *Tapettu*. Julkeus ja epäusko Ivaajan syöksi kohtalon ja pyhän Olavin kylmään rautakeihäeseen.

VALPURI. Voi syntisparkaa! Äkkipäätä kuoloon, Parannuksetta, sakramenttita.

AKSEL. Kätensä kalvaat mitä kouristavat? Valpurin seppeltä. Hän kuolintuskiss' Sydäntä vastaan sit' on painanut.

VALPURI. Voi raukkaa! Syntiään hän katui. Jumal', Armahda häntä!

AKSEL. Niin hän, jalo tyttö, Sun rukoukses tähden armahtaakin. Oi riemua! Mä näenkö sinut jälleen?

VALPURI. Kaks enkeliä meitä kuolost' esti.

WILHELM. Kaks ihmistä. Nyt, armas pari! Joutuin Nyt vaan. Kun onnistunut kaikki on; Kun ylähäinen

Schwartzburg vankkoin tornein, Ympärysmuurein meidät varmaan suojaa; Kun isä Erland linnan kappelissa, Joss' uhraantui Leonoora Rudolfille, Kätenne laskenut on yhteen, silloin On armastelun aika; Schwartzburgin Te Weissenfelsiks silloin voitte muuttaa, Ja silloin teitä nähdess' isä Erland Jo nuorentuu ja tuima Wilhelm leppyy; Tuon syntisraukan autuudeks myös silloin Veisaamme sielumessuja, mut nyt, Nyt väleen kaikk', ja mua seuratkaa!

VALPURI. Voi, kuinka sydämeni sykkii!

AKSEL. Polvin Haraldin haudalle nyt langetkaamme Hyvästi jättääksemme isänmaalle!

(Akselin ja Valpurin polvillensa langetessa kuuluu kaukaa kolme koleasti kaikuvaa torvenääntä.)

WILHELM. Mi tuo on? Joku tulee. Älä pelkää, Sa jalo neito! Gottfrid, uskollinen Ja kunnan palvelijani on se. Gottfrid, Mit' asiaa? Mit' on nuot säveleet?

AKSEL. Ne tunnen. Se on sotatorvi.

GOTTFRID. Kaikki Paon meille huojentaapi. Erling Kaltto Isolla laivastolla Bergenistä Nyt juuri vuonoon saapuu hyökätäkseen Äkisti Hakon Herdebredin päälle. Tuo torvi laivast' Erling Kalton soitti Rynnäkkömerkin. Nyt ei paosta Meit' estä mikään. Kaikk' on hämillään.

WILHELM. Vihainen kohtalonsa kiireiseen Käy koston. Tule, oiva veikko, nyt! Sua jaloutes sotimasta kieltää Sun heimolaistas vastaan, sen mä tiedän; No, heitä siis hän oman onnen nojaan Ja joudu, minne hyvä Nornas viittaa.

AKSEL (vähän vaiti oltuaan). Velvollisuuteen Nornani mua viittaa.

WILHELM. Kuink'? -- Aiotko? --

AKSEL. Nyt lähteä en voi, Se tuiki mahdotont' on, armas Valpur!

WILHELM. Mit' aiot?

AKSEL. Hakon kuningasta puoltaa.

WILHELM. Sun vihamiestäs?

AKSEL. Vihamiestäs'? Häneen Uhalla selin käännyin; hädäss' on Nyt kuninkaani, henken' alttiiks antaa Mun hälle tulee.

WILHELM. Henkes isänmaalle Sun tulee altistaa, ei Hakonille. Norjanko hyväks luulet puoltavas Tuot' uppihurjaa, joka himoin tähden Velvollisuudet kaikki rikkoo, joka Väh'arvoisina pitää siveyden Ja alamaisen oikeuden, joka Yleisen hyvän ihan unhottaapi Omansa vuoks? Ei, Aksel! Kuningas Jok' olla tahtoo, tehkөөn, tuumikoon Myös kuninkahan tavoin. Tule! Erling Suur'arvoinen ja uljas sankar' on; Hält' ällös viivytelkö voittoa; Hän sit' ei väärin käytä. Kädess' urhon Sa Norjan valtikan suo välkkyellä; Kädessä ilkiön se vapisee.

AKSEL. Äl' anna huules viisastellen mieles Rehellisyyttä häätää. Ilkiö Ei Hakon ole; hänen himoansa Vireillä piti munkki viekkain juonin. Onneton lempi, nuoruus, huonot neuvot -- Yhdessä noista ois jo parahankin Sydämen häirääjäksi. -- Hakon multa Uhalla tahtoi morsiamen' ottaa -- En sitä sallinut; nyt tahdotahan Uhalla hältä valtakuntans' ottaa -- Sit' yhtä vähän sallin. Sukulaisen' Hän on. Es'isästämme Haraldista Puhuupi Erling pahoin; Gillen suvun Hän sortaa tahtoo, hävittää sen, Norjan Valt'istuimelle panna oman poikans'. Oisinko Trondilainen Gillen juurta, Jos moista sallisin? Tai kunnan poika, Hädässä Hakonin jos heittäisin? Mä enkö

Hakonille kättä lyönyt? Tuot' ihanaist' ei Aksel ansaitsis, Sun ystävyyttäs ei, jos uskonon hän Ois kuninkaalleen.

ERLAND. Sankarini nuori! Velvollisuuden sanoja sa puhut. Sä riennä kuningasta puoltamaan. Miks siitä taivas mua vanhust' estää.

WILHELM. Sa lohduttele armast' immyttä! Sun sijaas, isä, taisteluun käyn minä. Tät' asiaa en tunne niin kuin sinä Ja Aksel tarkoin, vaan jos teistä rehti Uskollisuus se sotaan häntä käskee -- No niin, jo paljas miekkan' on, sua seuraan.

AKSEL. Äl' itke, Valpur! Kaikk' jo pelkon' päättyi. Ei sydän syki raskaast', arast' enää. En ryöstäin tahdo Valpuria saada, Vaan ansaiten. Es'isämme, nyt vasta Tajuan sinut. Käsin miekkahan Sa tartut, muotos sanoo: "pelasta Mun kunnian"! Äl' isänmaasta luovu!" Niin, armas! Kohtalon me lepytämme Ja itse Hakoninkin; nuorukainen Pian ottelussa oppii arvon kunnan Uroolle antamaan. Kun saa hän voiton, Hän itse jalomielin sinut, Valpur, Kanss' ylkäs yhdistää tässä -- yli haudan Sen, jonka puolesta me kostimme. (Torvi soi.) Ma tulen, Hildur! Urhos tulevat; Trondhjemin vuonoon verta uhraamme Me taistossa. Kas, ystäväni, kaks on Sydäntä palavana yhtyneenä Mun kilvessäni, puol' on sini-, puol' On valkopohjalla; sen esikuvan' On lempi, puhtaus ja taivas. Valpur! Lempemme puhtaan taivas palkitsee.

VALPURI. Niin, autuudellaan!

AKSEL. Kiireess' unhotin Ma miekkavyöni uumilleni ottaa; Vaan miekan sieppasin.

VALPURI (ottaa hartioiltaan taivaansinisen linnikon). Suo, armas urho, Ett' olkavyön ma sulle lahjoitan.

AKSEL (polvistuu, Valpuri sitoo linnikon hänen olukseksen). Oi, Valpur armaisin! Sun ritaris On Aksel nyt, ja voitost' epäilet sä?

VALPURI. Sa urhon' olet mun, ma sun Valkyrjas.

AKSEL. Äl' itke, Valpur!

VALPURI. En mä itke enää. Myös tyttö, Aksel, urhokas voi olla Hiljaassa maittavuudessa. Nyt mene, Valio ystäväni, urho armas! Valpuris' antaa sinut isänmaalle.

WILHELM. Oi, pyhä Innosents, kuink' oiva tyttö! Hyvästi, isä arvoinen!

ERLAND.

Mun poikan'! Teit' enkel'joukot taivaan suojaavat.

AKSEL. Hyvästi, Valpur!

VALPURI (pidättää häntä syleillen). Varro vähän! Kerran Viel', Aksel, viime kerran katsoa Mun suo sun ihanaisiin sankar'-silmiisi.

AKSEL (suutelee häntä). Hyvästi!

VALPURI. Nyt en unhoti sua koskaan.

(He eroovat.)

VIIDES NÄYTÖS.

Aksel tulee ulkoa Hakon kuninkaan kanssa, jonka oikea käsivarsi on haavoitettu.

AKSEL. Me täällä, turvan hetkeks saamme, Herran Pyhässä huoneess'. Istu penkille Ja suo mun käsivartes sitoa. Tuleehan urhon haavanhoito taitaa; Apua ain' ei käsill' ole. -- Haava On syvä, tok' ei vaaraa. -- Siteeks vaan Jos jotain ois.

HAKON. Mua kipeämmin koskee Sun hyvyytes, kuin Erling Kalton miekka.

AKSEL. Uskollisuuttan' älä viero. Vastoin Sen aiett' ois se aivan.

(Tavottaa povestaan ja saa esiin erään liinan, säpsähtää, mutta toimentuu kohta ja sanoo:)

Täss' on liinaa.

HAKON. Miks säpsähdit? Voi, kaikkivaltias! Sen liinan tunnen.

AKSEL. Tuskas hillitse!

HAKON. Sä sidot mua sillä vaattehella?

AKSEL. Niin, ett'ei kuiviin juokse veresi.

HAKON. Sä sidot mua sillä vaattehella, Joll' onnesi ma raastoin?

AKSEL. Herra, toinen Tää liina on.

HAKON. Ei, ei. Se on se vaate, Jonk' inha Knuuti halkais', Aksel, sun Ja Valpur sulon välillä. Sen tunnen. Voi, älä kääri sitä käsivarteen, Se polttaa enemmän ja lisää tuskaa.

AKSEL. Se luonnollist' on, että haava polttaa Ja kääre kivistää. Nyt mieltäs malta Ja lepää hetki, kuninkaani. Sitte Vasemmin käsin miekkaan käy ja seuraa Taas Akselia vihollistas vastaan. Väkeä kuninkaan läss'olo tukee; Ja oikeana kätenäs ma olen.

HAKON. Halveksijanko salakostoa On tuo? Vai luonnon tosijaloutta? Kuink' ymmärrän sua? Hakonin pään päälle Kokootko tulisia hiiliä?

AKSEL. Ma Jumal' avit' uskollisna tahdon Sua palvella, en loukata, en syyttää.

HAKON. Haa, kovin koskee mua tuo mielen uljuus. Voi, kurja Hakon! Sinun paras urhos Sua halveksii.

AKSEL. Kautt' taivaan Herran, arvoss' Sua pidän, Hakon; kautta Valpurini!

HAKON. Nyt, serkku, uskon. Valan kalliin vannoit. No; -- niin jos on, niin -- Hakon käyttäytyi Kuninkaan-istuimella innokkaana Rakastajana, vaan ei heittäjänä.

AKSEL. Ken lemmen voiman tuntee, tietää myös Sen vaikutukset.

HAKON. Puhut, oiva uros, Omasta sydämestän'! Jaloutes, Uskollisuutes mua liikuttaa. (Yht'äkkia tuimasti.) Ja kuitenkin, -- jos luulisit, ett' tuo On naisellista herkkämielisyyttä, On ruumiin tuskan tuottama; -- niin, Aksel! Kupeeltan' miekan käsin vasemmin Mä sieppaisin ja vaatisin sua hengen Edestä otteluun.

AKSEL. Ma vannoin kautta Mun Valpurin', ett' arvoss' sua pidän.

HAKON. No niin! Myös *korkeassa* arvoss' on sun Mua pitäminen. Sillä uhrin teen Ma sulle, Aksel! Mutta uhrin suuren; Se tarpeen on, ett' oivallat sen arvon.

AKSEL. Mun herrani!

HAKON. Mä näen, mit' uskallan, Kun moisen lahjan tässä tilass' annan: "Nyt auenneet tuon uljaan pojan silmät Tok' on; valaistuimensa turvan tarpeen Hän havaitsee; nyt täytyy urostensa Uskollisuuteen hänen turvata, Ja siksi immen ystävän hän ostaa, Kun sydän täynn' on tuskaa, hätää!" Hyi! Sua vihaisin, sua sanoisin ma raa'aks Viholliseksi, tylyn tunnottomaks, Jos arvelisit niin.

AKSEL. Mun kuninkaani!

HAKON. Valpurin tähden Hakon Norjan kruunun Nyt kadottaa, mut Valpurin -- hän itse Valpurin tähden kadottaa. Niin, huomaa Mun lahjan' arvo! Voitonhalun vuoks ei Vähempää suuremmalla palkita.

AKSEL. Oi, jalo serkku!

HAKON. Mut ma horjahduin; Sun puhdas sielus, jalo mieles silmän' On aukaissut; ja urheasti -- sillä Mä hyvää tarkoitan -- mä hillitsen Mun sydämeni himoa, ja annan Sun Valpurisi sulle; annan sulle, Min rakkaimpana maailmassa pidän. Mua oikein tunne, -- uhrauksen' huomaa!

AKSEL. Sen näen, sen taivas näkee, jalo Hakon!

HAKON. Syleile mua nyt!

AKSEL. Käs'varttas varo!

HAKON. Nyt haav' ei enää polta, kivistä Ei vaate; raittiin yrtinmehun lailla Se vilvoittaa.

AKSEL. Oi, kuninkaan'!

HAKON. Nyt Erling Hakonin voittakohon! Hakon itsens' Uljaasti voitti; hänen voittonsa On suurin.

AKSEL. Mut ei saa se jäädä sikseen; Myös voiton toisen voittaa tahdomme. (Hälinää kuuluu kirkon ulkopuolelta.) Nyt huolet' ole. Vähän vielä lepää! Sun kultakypäris on raskas, pääsi Jo kevennystä kaipaa: kypäris Mun anna ottaa! Tuoss' saat mun sen sijaan, Se köykäisemp' on.

(Hälinä paisuu; Aksel viskaisee hartioillensa kuninkaan purppurakaapun, joka haavaa sidottaissa on hellinnyt.)

HAKON. Mitä teet sa, Aksel?

AKSEL. Vaan huolet' ollos, herra! Joku tulee; Vihollisia ehkä; kilpenäs Suo Akselin siis olla.

Vihollisjoukko ryntää sisään.

PÄÄMIES. Tuolla on Hän, tuolla! Tuopa kultakypärisssä, Purppurakaapuss'. Se on kuningas. Sen päälle syöskää, surmatkaa hän.

HAKON. Aksel! Oi, nyt ma kumman käytöksesi tajuun. Takaisin kypär' anna.

AKSEL. Vedä miekkas! Asetu niin, ett' oikeata kättäs Ruumiini suojaa. Kun saat tilaisuuden, Niin lyö, ja vetäy jälleen takaisin! (Huutaa:) Tulkaatte tänne, raukat! Täss' on Hakon, Ja paljas miekkans' on. Hän Herran huoneess' Ei ilkimurhaa pelkää. Tänne tulkaa, Te heittiöt, jotk' ette tohdi seista Mies miestä vastaan kunnan taistelussa, Vaan kultaa kuninkahan murhall' ostaa. Janosta leijonan tää kieli vilkkuu, Verellä ilkiöin se virvoittaitkoon!

HAKON (vetää miekkansa). Hän peijaa teitä! Norjan valtias On tässä; rosvot käsin vasemmin Hän kaataa.

AKSEL. Vaiti, Aksel Thordinpoika! Sa haavoitettu olet; Hakon itse Voi puolustaita.

VIHOLLINEN. Käykää päälle, käykää!

(Ottelu. TOISTEN SOTURIEN hälinää kuuluu ulkoa; huudetaan:) Avuksi! Kuninkahan avuksi! Hänt' ahdistetaan.

VIHOLLIS-SOTURI (Akselille). Apu myöhästyy! (Haavoittaa hänet.) Paetkaa! Joutuin! Hän jo kaatui. Syöskää Väkevin voimin läpi virsupoikain Luo Erlingin. Jo Hakon kaatui. Pois!

Reinen Sigurd ja Wilhelm syöksevät sisään, virsumies-joukko muassaan.

SIGURD. Murhaajat lyökää, pistäkää! Ja takaa Niit' ajakaa! (Viholliset ajetaan pakoon. Kuninkaalle:) Sun henkes pelastui. (Havaitsee Akselin.) Ka, mitä? Akselilla kuninkaan On kaappu, kypäri? On verissään?

AKSEL (kuninkaalle). Taas kypäris nyt ota! Liian raskas Nyt *mulle* on se. Seuraa urhojas Ja kera sotaveljen' jätä minut.

HAKON. Oi, serkku! Onko haavas --

AKSEL. Jätä minut, Kuningas! Vihollista vastaan rynnä! Häväistys kosta! Sigurdia seuraa, Uroita koskusverhoisia!

SIGURD. Niin, Hakon! Trondhjemin kuningasta puoltamaan On itse Norjan metsä varustaunut. Kas noita urhoj', ohtoj', aarnia! Oikeita tunturien kuusia. Ja haarniskoina kaarna verhoon uljaat, Ravakkaat rinnat; leppäsaitat, kärjin Liedessä karaistuina, keihäin' ovat. Niin sotivat he eestä kodin rauhan, Kuninkaan kunnian. Käy joukon johtoon! Niin ryntäin veikon kuolon koston saamme. Sa kuolon oivan kuolet, Aksel veikko! Edestä kuninkaasi. Mekin pian Kenties sua seuraamme ja tervehdimme Sua luona Jumalan. Nyt tule, Hakon! Hän ystävänsä kanssa jätä. Elo Se halaa sotaa, mutta kuolo rauhaa.

HAKON (urhoille, osottaen Akseliin). Te Norjan miehet! Eestä kuninkaansa Hän kalpen'.

VIRSUMIEHET (sysäävät maltittomina puukeihäitensä laattiaan). Eestä kuninkaamme mekin Halaamme kalveta! Vie meitä kuoloon, Vie vihollista vastaan!

HAKON (syleilee Akselia). Hyvästi! Viel' eellä päivän laskun tavataan.

(Seuraa uroita.)

WILHELM (lähestyy Akselia). Mun veikkon', onko haavas kuolettava?

AKSEL. On. Hartioiltan' olus ota; tuppi Siit' irroita, se hieno vaate anna, Sill' että hetken veren juoksua Voin estää, koettaa elää. Kiitos! Vie Nyt tuonne minut, pylvään luo, joss' on Mun Valpurini nimi. Tässä on Mun hyvä olla. Pane pylvään nojaan Mun selkän', ett'en kaadu, kun ma kuolen.

WILHELM. Kärsitkö tuskaa?

AKSEL. En; vaan rauhallinen On sydämeni.

WILHELM; Valpurias etkö Viel' ennen kuolemaasi mieli nähdä, Elossa tässä kerran viel'?

AKSEL. Oi, Wilho!

WILHELM. Ma kohta riennän hänet tuomaan.

AKSEL. Varro! Niin, Wilho, käydä vois, ett' Akselia Ei enää olekaan, kun Valpur saapuu; Siis sielun' valiolle sano: Valpur Nimeä kuiskas Aksel kuollessaan.

WILHELM. Sen sanon.

AKSEL. Ett' on Hakon kunnan urho; Ett' Aksel hänen suhteen toivossaan Ei pettynyt.

WILHELM. Sen teen.

AKSEL. Vie Immersborgiin Terveisen' oiva Helfrid siskolleni, Ja hälle sulin kiitos sano niistä Tunteista, murheist', iloista, hän joita Veljensä kanssa lapsest' asti jakoi. Ah, hyvin tunki, ymmärsi hän minut. Ja sano: Aksel Helfrid siskoaan Ei unhottanut kuolinhetkellään.

WILHELM. Niin teen. Mä hälle tervehdykses sanon.

AKSEL. Vaan Valpurille ennen kaikkia! Hellästi halaan haudass' saada vieress' Armaani ruumiin nukkua, kun hänen Elonsa tääll' on päättynyt.

WILHELM. Niin saat. Viel' onko muut'?

AKSEL. Ei muuta.

WILHELM. Siis -- nyt lähden.

AKSEL (kättään hänelle kurottaen). Mun oiva, kunnan sotaveljen!' Kiitos Uskollisuudest', ystävydestäs! Sen töin sa osotit, vaan sanoin harvoin. Nyt ota kädestäni väsyneestä Eloni hyväst'jättö!

WILHELM. Hyvästi! Hyvästi!

AKSEL. Ystäväskö olin, Wilho?

WILHELM. Mun ainoan'. Nyt ei mull' ole ketään.

(Menee.)

AKSEL (yksin). Ma kuolen eestä maani, kuninkahan; Mik' urho toivoo kuoloon parempahan? Ma turvall' luokses tulen, Jumalan!' Taas tapaan siellä Valpur rakkahani, Siell' Akselin hän omppi morsian, Siell' ei vie kenkään multa armastani.

(Päivä paistaa kuorin akkunasta.)

Oi, nuori Koitar kaunis! Koittamahan Sa saavut, rauennutta katsomahan; Sa kasvot kalvaan saatat lempeiksi.

Pian aamurusko armas mulle loistaa, Mi milloinkaan ei ehdi helteeksi, Ja iltarusko, jot' ei mikään poista. --

Ei pettäneet mun toivon': uskollisen Jumala antoi mulle armahisen, Ja ystävän ja kunnan kuninkaan, Min maine hyvä on ja sydän ynnä, Jonk' elon pelast' Aksel kuolollaan. Niin, Aksel, kuole, -- oletp' elänyttä.

Tuoll', armas, seppelehen ikuisista Enkelit sitoo sinisirkkuisista; Ei siihen koske miekka himoisen. Siell' Aksel, kirkastumia vastaas tullen, On ansaitseva sinut, ainoisen, Miss' sula rakkaus ei rikos mullen. Hyvästi, Valpurini!

(Kuolee.)

Wilhelm tulee, Valpuri hänen muassaan.

WILHELM. Hän viel' elää. Sa kuulitko? Hän Valpuria maini.

VALPURI. Ma sain jäähyväisensä viimeisen. (Katselee häntä.) Ei elä hän. Oi, Aksel, elätkö? Jos elät, silmäs avaa viime kerta, Sa jalo henki, vala siunaus Lakastuneesta kalman katseestasi Valpuris päälle. Ei hän elä enää. -- Jo kuoli hän. -- Ja "Valpur" huulillaan. -- Niin, loppuun taistellut sa olet, sulho! -- Edestä kuninkaansapa hän kaatui?

WILHELM. Niin, sankarina.

VALPURI. Kuinka kaunis kuolo! Se paljon paremp' on, kuin mailla vierail' Eloa koetella maanpakolaisna, Ja sydänsuruun, Aksel, surkastua. Nyt, armas kulta, et sä kärsi enää. Ikuisen kunnian nyt olet saanut. Sun synnyinmaasi, jalo Norja-emo, Upeilee uljaast' Aksel pojastaan. Sun nimes kauan vereksessä muistoss' Alati hänen huuliltansa kuuluu Ja maine keräjillä usein puhuu Sun urotyöstäs; naisten tuvass' illoin Monesti vanha laulu lauletaan Uskollisuudestasi, lemmestä. (Wilhelmille.) Kuink' kaunis kuoloss' on hän! Kelmeällä Otsalla kutrit kiemuroivat. (Käsin järjestäen niitä.) Noin! Ei saa tuot' otsaa peittää. Jalona Ja korkeana kaartuu se, kuin taivas. Hän kuolossansa hymyy. (Suutelee häntä.) Armas Aksel, Hyvästi! Valpuris jo tulee pian. Jo pian!

WILHELM. Sa vaalas olet, jalo Valpur!

VALPURI. On Aksel vaalaamp'. Ollos, hyvä Wilhelm, Nyt vait. Äl' aatteitani häiritse! (Haaveksien:) Kuin herttaista on täällä kirkossa! Iloisna päivä ikkunasta paistaa, Kuin eilen tähän aikaan, jolloin, Aksel, Ens'kerran Valpurin sä syliis suljit. Kuin kotoist', ihanaa on täällä kirkoss'! Elämme täällä ihan tyytyväisnä, Asumme vastatuksin, hiljaan; sinä Isäsi luona, Valpur äitinsä. Ja kello kun kakstoista lyö ja koivuss' Edessä akkunamme rastas laulaa, -- Niin muuri aukee, marmor'peite poistuu; Me Harald Gillen haudall' yhdymme; Käs'kädess' alttaria kohden käymme Ja kuoriin kuutamolla istumme; Kuu kasvoillemme kalpeille kun luopi Hopeisen valon, kuuntelemme rastaan Keväistä laulua ja muistelemme Uskollisuuttamme ja lempeämme Elossa tässä. Tuonne kuu kun piilee, Taas huolin vitkaan peräydymme, kiertäin Kolmasti Harald Gillen hautakiven. Pysäämme sitte; hellät, lemmekkäät Hyvästit tulevaksi yöksi teemme. Syvässä haudass' sikein uinoamme, Tuoll' ulkona kun ihmislapset hyörii.

WILHELM. Sit' Aksel toivoi, että samaan hautaan Sijansa sais, kuin Valpur.

VALPURI. Samaan hautaan? Ah, sehän suloista. Mut, jalo ritar', Ei käy se laatuun. Kihloiss' eivät Aksel Ja Valpur olleet. Voi, ei käy se laatuun. Mit' antaisinkaan, sama tammiarkku Jos Valpurin ja Aksel sulhon ruumiin Sais tallettaa; -- vaan, jalo Wilhelm, (Tirkistää eteensä.) mikä Tomussa, Harald Gillen hautakiven Raossa tuolla kiiluu?

WILHELM. Sormus, jos Näen oikein.

VALPURI. Sormus?

WILHELM (ottaa ylös sen). Niin, se Akselin On sormus. Tunnen sen.

VALPURI. Se hautaan siis Ei kierinyt? Es'isämme! Oi, nyt mä Tajuan sinut; tajusinpa kohta. Mun sormukseni mulle anna! (Panee sen sormeensa.) Aksel! Nyt kihlattuasi olen. Akselin Nyt olen morsian! Nyt samaan hautaan Me saadaan haudata.

WILHELM. Oi, tyttö raukka!

VALPURI. Vai raukka? Ei, vaan tyttö onnellinen! Sa, jalo ystäväni! -- ystäväkseni Sua sanon, sillä ystävä' Akselin Sa olit; -- ystäväni, taidathan Tuon vanhan laulun Aake ritarista Ja Elsa neidosta?

WILHELM. Sen Tanskan piispa Ol' äitilleni opettanut; hän sen Opetti mulle piennä ollessani.

VALPURI. Sen vielä toki muistat.

WILHELM. Varsin hyvin.

VALPURI. Se hupaist' on! -- Mun Akselini sanoi Sull' oivan äänen olevan; ei hennon, Mik' eloss' ihmisiä himartaa, Vaan jalon, vahvan, järeän, kuin ois Se haudasta. Niin, jalo Wilhelm, teetkö Sen hyvän mulle Akselin ja teidän Väliisen ystävyuden tähden, että Sen laulun Valpurille laulat, jolloin Hän vastavuoroon panee sormuksensa Akselin kelmeähän sormeen.

WILHELM. Sit' En epää, jos se sulle lohduks on.

VALPURI. Sua oivaks harpunsoittajaksi sanoi Mun Akselini.

WILHELM. Kuohuvata mieltän' Useinkin harpun ääni vaimentaa.

VALPURI. No niin! Sä näetkö, jalo Wilhelm, tuolla On loukoss' äitin' haudan luona harppu. Mont' unetonta yötä Valpur ääntään Korotti hautain keskellä sen kanssa. Mont' erää ritar' Aaken laulun sillä Aloitti hän. En päähän koskaan päässyt, Kun kuuma kyynelvirta vienon äänen Jo vaivutti. Vaan, jalo ritarini, Jumala lujemman soi luonnon sulle; Sa harppu ota, tuonne vastapäätä Mun Akselian' istu, pylvään viereen; Ja laula kielten soitoll' laulu loppuun, Joll' aikaa Valpur vieress' Akselinsa On polvillaan. Äl' ylös nouse Myös ennen, kuin on kaikki ohii, Elsa Kun Aakeaan on kuoloon seurannut.

WILHELM. Ma koitteess' aamun lohdun sulle laulan.

(Valpuri lankee polvillensa Akselin ruumiin viereen, Wilhelm ottaa harpun, istuu ja laulaa:)

Oli ritari Aake, Hän saapui saarehen; Hän kihlas Elsa neidon, Tuon immen suloisen; Hän kihlas Elsa neidon, Kullalla kihlasi; Kuukausi siitä kului -- Hän maassa makasi.

Olipa Elsa neito, Hän hivui huolestaan; Sen kuuli ritari Aake Syvässä haudassaan. Jo nousi ritari Aake, Sai arkkuns' olalleen, Ja luoksi neidon joutui, Vaan vaivaks itselleen.

Hän arkull' ovea kolkko, Kun haamu oli hän. Sa kuule, Elsa neito, Ylkä laske sisähän. Ja vastasi Elsa neito: Ma lasken, jos vieläkin Voit Jesusta mainiella Niin kuin voit ennenkin.

Aina kun iloitseva Sa olet ja riemuinen, Niin ompe arkkuni sisus Juur' punaruusuinen. Aina kun sureileva Sa olet ja murheinen, Niin ompe arkkuni sisus Juur' verinen, hurmeinen.

Jo kukko valpas laulaa, Mun täytyy hautahan; Kaikk' kuolleet hautaan käyvät, Siis riennän seurahan. Taivasta kohden katso Ja tähtein kulkua, Niin huomaat, kuinka hiljaa Yö omppi kulussa.

Katsoipa Elsa neito Jo tähtein kulkua. Vaan hautaan kuollut vaipui, Ei näy nyt sulhoa. Men' Elsa neito kotiin, Hän syvään sureksi; Kuukausi siitä kului -- Jo maassa makasi.

(Wilhelm on ääneti; Valpuri makaa liikkumatonna, pää Akselin käsivarrella.)

WILHELM. Jo laulu loppui, jalo Valpur! -- Valpur! (Nousee seisoaalle.) Taas ylös nouse! Laulu loppui. Hän Ei liikahda. -- On kalvas, kylmä. Enää Ei hengikään. -- Tät' aavistin! Oi, Valpur On kuollut! Niin kuin Nanna Baldurinsa, Kuin Inker' Hjalmarinsa keralla Ja Elsa Aaken. Hänen sydämensä Surusta särkyi sulhon ruumiin ääreen. -- Uskollisuutta oi, kuink' olet suuri Sa Pohjan perillä! -- Tuoss' sylitysten Hengettöminä ovat nyt, mut hengin Yhdistyneinä luona Jumalan! Ja hautavirren teille Wilhelm veisas'. Se ystävyiden viime tehtäv' oli.

(Sotasoitantoa kuuluu ulkoa.)

GOTTFRID tulee. Kuningas Hakon kaatui, Erling voittaa. Kuninkaan ruumis tuodaan tänne.

WILHELM. Kuollut On koko Gillen suku siis. -- Nyt, Gottfrid, Luo piispan riennä, vie hän laivaan; siellä Mua varro. Ennen päivän laskua Me Trondjemista purjehdimme pois.

(Palvelija menee. Wilhelm paljastaa miekkansa.)

Ja nyt, mun armaat ystäväni! Siks Kun hauta aukenee ja yhteen liittää, Mit' elo erillänsä piti, siksi Uskollisena ystäväni Wilhelm Osottaa teille viime kunniaa. Ruumiinne vartijana seison; lasken, Ritari uljas, kilpes, miekkas, armaas Kukilla koreiltuna, arkulles, Ja kirkkaaseen ma vaskilaattaaan piirrän: Täss' Aksel Thordinoika lepää ynnä Ihana Valpur; kuninkaalleen Aksel, Yljälleen Valpur uskollisna kuoli.

End of the Project Gutenberg EBook of Aksel ja Valpuri, by Adam Oelenschläger

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK AKSEL JA VALPURI ***

***** This file should be named 19650-8.txt or 19650-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/1/9/6/5/19650/>

Produced by Tapio Riikonen

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or

online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. **LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES** - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. **YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.**

1.F.3. **LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND** - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. **INDEMNITY**

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise

directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Aksel ja Valpuri, by Adam Oelenschläger

A free ebook from <http://manybooks.net/>